Monitor lage inkomens Rotterdam

2021

Onderzoek en Business Intelligence

Gemeente Rotterdam

Colofon

Gemeente Rotterdam, afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

Datum: 23 maart 2021
Auteur(s): Frans Moors
Ludo van Dun

Vragen: onderzoek@rotterdam.nl

Inhoud

0 Samenvatting 5

1. De doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid 5

2. In- en uitstroom uit de armoede 7

3. Gebruik van inkomensondersteuning 8

1 Inleiding 9

2 De doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid 11

2.1 Inkomensverdeling 11

2.2 Omvang en ontwikkeling van de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid 14

2.3 Bron van inkomsten 16

2.4 Werkende armen 20

2.5 Huishoudenstype 21

2.6 Minderjarige kinderen 23

2.7 Sekse 26

2.8 Leeftijd 28

2.9 Migratieachtergrond 30

2.10 Opleidingsniveau 32

2.11 Gebied en buurt 33

2.12 Problematische schulden 37

3 In- en uitstroom uit de armoede 41

3.1 Inleiding 41

3.2 In- en uitstroom 2011-2019 41

3.3 Achtergronden van instroom 43

3.4 Achtergronden van uitstroom 44

4 Gebruik van inkomensondersteuning 47
4.1 Inleiding 47
4.2 AOW- en Jeugdtegoed 48
4.2.1 Afgegeven beschikkingen 48
4.2.2 Bereik en benutting 49
4.3 Kwijtschelding afvalstoffenheffing 49
4.4 Bijzondere bijstand 51
4.4.1 Individuele inkomenstoeslag (IIT) 52
4.4.2 Premiebijdrage collectieve zorgverzekering 52
4.5 Maatwerkbudget 52
4.6 Jeugdfonds Sport & Cultuur 53
4.6.1 Aantal aanvragen en toekenningen 53
4.7 Meedoen in Rotterdam 55
4.8 Samenvatting: gebruik en bereik van inkomensondersteunening 56

0 Samenvatting

De Monitor lage inkomens Rotterdam biedt inzicht in de 'staat van de armoede' in de stad, en bestaat uit drie delen

- Een beschrijving van de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid (huishoudens met een inkomen tot 110% van het wettelijk sociaal minimum). In deze rapportage noemen we deze doelgroep ook wel huishoudens met een laag inkomen. Naast deze beschrijving worden ook de ontwikkelingen in de doelgroep op de korte termijn (2018-2019) en de lange termijn (2011-2019).
- Een analyse van de in- en uitstroom uit de doelgroep in de periode 2018-2019;
- Een beschrijving van het gebruik van gemeentelijke inkomensondersteunende voorzieningen in het kader van het armoedebeleid over 2019 en de ontwikkelingen hierin voor de periode 2018-2019.

De eerste twee delen zijn gebaseerd op de meest recente gegevens uit het Integraal Inkomens- en Vermogensonderzoek (IIV) van CBS, peildatum 1 januari 2019. Het derde deel is gebaseerd op registratiegegevens van de gemeente Rotterdam en andere instanties die de diverse regelingen uitvoeren, en betreffen het jaar 2020.

In deze samenvatting worden de belangrijkste bevindingen van deze deelonderzoeken beschreven.

1. De doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid

In de periode 2018-2019 is het aantal huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum gedaald met 1.400; een daling van 2%. Het betekent dat het aandeel huishoudens met een laag inkomen op het totaal aantal Rotterdamse huishoudens daalde van 19,4% naar 18,8%.

Het aantal personen met een laag inkomen daalde met 2.700; dat is een daling van 3%. Het percentage Rotterdammers dat moet rondkomen van een laag inkomen daalde daarmee van 15,7 naar 13,8%. Over de langere termijn bezien is dit percentage gedaald van 17,6% in 2014 naar 13,8% in 2019.

Van de huishoudens met een laag inkomen hebben 32.600 huishoudens dit al vier jaar of langer. In vergelijking met 2018 steeg het aantal met 400 huishoudens; een stijging van 1%. Het aandeel langdurig lage inkomens steeg daarmee met 0,1% naar 12,6% van alle huishoudens in Rotterdam. In deze huishoudens wonen 50.000 personen.

Over de lange termijn bezien steeg het percentage huishoudens met een langdurig laag inkomen van 11,6% in 2014 naar 12,6% in 2019.

De langdurige armoede nam enigszins toe

Het aandeel huishoudens met een langdurig laag inkomen binnen de doelgroep van het armoedebeleid steeg van 57% naar 59%. Dat betekent dat de trend doorzet dat het aandeel langdurig lage inkomens binnen de totale groep lage inkomens stijgt. Het aantal personen in langdurige armoede bleef in de periode 2018-2019 stabiel.

De doelgroep van het armoedebeleid bestaat vooral uit bijstandsgerechtigden en pensioengerechtigden; 14% is 'werkende arme'

Van de huishoudens in de doelgroep heeft rond de helft een bijstandsuitkering of andere sociale voorziening, en rond 30% een inkomen uit AOW en/of pensioen. Van de huishoudens in de doelgroep heeft 15% een inkomen uit werk in loondienst of als zelfstandige.

Het percentage bijstandsgerechtigden en ouderen met een laag inkomen steeg in de afgelopen jaren, terwijl het percentage werkenden met een laag inkomen daalde. In de periode 2018-2019 zien we een stabilisatie in deze trend. Wel zien we een toename van het aandeel langdurig lage inkomens bij de bijstands- en pensioengerechtigden.

Op de lange termijn daalde de armoede onder de actieven, terwijl de armoede onder de inactieven steeg.

Het aantal werknemers met een laag inkomen bleef in de periode 2018-2019 stabiel, terwijl het aantal zelfstandigen met een laag inkomen met ruim 1.000 steeg. Daarmee bleef het percentage werknemers met een laag inkomen op 2,5%, terwijl het percentage bij de zelfstandigen steeg van 9,6 naar 11,0%.

Op de lange termijn bezien is het aandeel werknemers met een laag inkomen gedaald van 4% in 2011 naar 3% in 2019. Het percentage zelfstandigen met een laag inkomen daalde van 15% in 2011 naar 11% in 2019. Het totaalpercentage 'werkende armen' daalde daarmee van 5% in 2011 naar 4% in 2019.

Alleenstaande ouders met uitsluitend minderjarige kinderen hebben de grootste kans op armoede….

Van de eenoudergezinnen met alleen minderjarige kinderen heeft 39% een laag inkomen, bij een gemiddelde van 19%.

…maar laten ook de grootste daling in het armoedepercentage sinds 2011 zien. In de periode 2018-2019 zette deze daling door.

In de periode 2018-2019 daalde het armoedepercentage onder dit gezinstype van 40% naar 39%.

Het percentage lage inkomens onder de tweeoudergezinnen met alleen minderjarige kinderen daalde van 9% in 2018 naar 8% nu.

Het percentage lage inkomens onder tweeoudergezinnen met alleen minderjarige kinderen is veel lager dan onder de alleenstaande ouders.

Het aantal minderjarige kinderen in een huishouden met een laag inkomen daalde in de periode 2018-2019 met 3,4% naar 20.100. Daarmee daalde het percentage kinderen in een huishouden met een laag inkomen van 18,4% naar 17,7%.

Kinderen in een eenoudergezin hebben de grootste kans armoede: 39% van hen woont in een eenoudergezin met een laag inkomen, tegen 10% van de minderjarige kinderen in een tweeoudergezin. In de periode 2011-2019 daalde het percentage kinderen in een eenoudergezin met een laag inkomen van 40% naar 39%. Het percentage kinderen in een tweeoudergezin met een laag inkomen bleef stabiel op 10%.

Kinderen met een vluchtelingenachtergrond hebben de grootste kans op armoede

Meer dan de helft van de kinderen uit Syrië, Somalië, Sierra Leone, Guinee en Congo leeft in een gezin met een laag inkomen. Maar ook kinderen met een Marokkaanse achtergrond hebben een bovengemiddelde kans op armoede: van hen leeft ruim 31% in een gezin met een laag inkomen. Kinderen met een Marokkaanse of Antilliaanse achtergrond hebben rond vier keer zo veel kans om tot een langdurig arm gezin te behoren dan kinderen met een Nederlandse achtergrond.

In vergelijking met 2018 zien we bij de Rotterdammers met een overig niet-westerse achtergrond een relatief sterke daling van het aandeel lage inkomens. Bij de Rotterdammers met een andere of migratie-achtergrond of met een Nederlandse achtergrond is er een vergelijkbare, lichte daling.

Ook over de langere termijn gezien is het aandeel lage inkomens relatief sterk gedaald onder Rotterdammers met een overig niet-westerse achtergrond, maar ook onder EU-MOE-landers.

Het aandeel lage inkomens onder huishoudens met een kostwinner van 18 tot 45 jaar daalt scherp, terwijl dit onder huishoudens met een kostwinner vanaf 45 jaar licht afneemt. Bij de 65-plussers blijft het percentage lage inkomens stabiel.

Bijna 40% van de huishoudens met een laag inkomen heeft een hoofdkostwinner met niet meer dan basisonderwijs. Nog eens 40% heeft geen hoger onderwijs dan Mbo 3 afgerond.

Wie alleen basisonderwijs heeft afgesloten, loopt veruit de grootste kans op en laag inkomen: 45%. Bekijken we de langjarige trend, dan zien we dat in de periode 2011-2019 het aandeel lage inkomens onder hoofdkostwinners met alleen basisonderwijs relatief sterk steeg. Het aandeel hoofdkostwinners met alleen Vmbo of Mbo 1 blijft relatief hoog, terwijl het aandeel bij de gediplomeerden Vmbo-g/t daalde. Bij gediplomeerden Mbo 2 tot en met 4 bleef het aandeel redelijk stabiel, terwijl het voor gediplomeerden HAVO/VWO, HBO en academisch onderwijs juist daalde

Het hoogste percentage lage inkomens vinden we in Feijenoord, Delfshaven, Kralingen-Crooswijk en Charlois. In deze gebieden woont bijna de helft van alle Rotterdamse huishoudens met een laag inkomen.

In vergelijking met 2018 is er in alle gebieden, behalve Overschie, Hillegersberg-Schiebroek, Pernis, Hoogvliet, Hoek van Holland en Rozenburg een afname van het percentage huishoudens met een laag inkomen. De verschillen zijn echter klein.

Kijken we naar de langjarige ontwikkeling, dan is het percentage lage inkomens licht toegenomen in Prins Alexander, Hoogvliet en Hillegersberg-Schiebroek. In Pernis, Delfshaven, Noord, Kralingen-Crooswijk, Stadscentrum, Feijenoord en Charlois zien we een meer dan gemiddelde afname van het percentage

In 2018 hadden 50.800 Rotterdamse huishoudens een geregistreerde problematische schuld. Dat is 16% van alle huishoudens in Rotterdam.

Onlangs publiceerde het CBS voor het eerst gegevens over het aantal huishoudens met geregistreerde problematische schulden per gemeente. De meest recente cijfers betreffen het jaar 2018. Uit de gegevens blijkt dat kostwinners van huishoudens met een problematische schuld vaker:

- een niet-westerse migratieachtergrond hebben;
- tussen de 25 en 45 jaar zijn;
- lager of middelbaar opgeleid zijn;
- een bijstandsuitkering hebben;
- alleenstaand ouder zijn.

2. In- en uitstroom uit de armoede

Het percentage personen en huishoudens met een laag inkomen in Rotterdam schommelt al jaren rond de 20%. Toch is er sprake van dynamiek: ieder jaar is sprake van in- en uitstroom in deze groep. Aan de hand van gegevens van het CBS is een analyse gemaakt van de omvang van de in- en uitstroom in de periode 2011-2019, en de achtergronden hiervan. De belangrijkste bevindingen zijn puntsgewijs:

In 2019 stroomden 21.300 personen in de groep lage inkomens, terwijl 24.600 personen de groep lage inkomens verlieten. In de periode 2018-2019 daalde de instroom en steeg de uitstroom. Veruit de belangrijkste oorzaak van instroom is inkomensdaling…

Van de instromers in 2019 maakte 62% een inkomensdaling door. Rond een derde hiervan had in het voorgaande jaar een inkomen tussen 110 en 120% van het wettelijk sociaal minimum, en bevond zich dus al ‘aan de rand’ van een laag inkomen. Bijna 40% verdiende meer dan 150% van het sociaal minimum in 2018, dus maakte een forse inkomensachteruitgang door.

… en veruit de belangrijkste oorzaak van uitstroom is inkomensstijging.

Van de uitstromers maakte 67% een inkomensstijging door. Een derde van hen heeft in het jaar na uitstroom een inkomen tussen 110% en 120% van het sociaal minimum, nog eens 17% tussen de 120 en 130%. Rond een derde klimt naar een inkomen van 150% WSM of meer. Uitstroom uit de doelgroep van het armoedebeleid gebeurt dus in de meeste gevallen door een stijging van het inkomen. Inkomensstijging wordt niet alleen veroorzaakt door werkaanvaarding: de belangrijkste voorspeller voor uitstroom is, met transitie van uitkering naar werk, verandering in positie binnen het huishouden. In de meeste gevallen gaan alleenstaanden samenwonen.

3. Gebruik van inkomensondersteuning

In het derde deel van de monitor wordt inzicht gegeven in het gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen, gericht op de doelgroep van het armoedebeleid. In de onderstaande tabel staan de gegevens over bereik van de diverse voorzieningen op een rij, en wordt het gebruik vergeleken met de voorgaande jaren. Het gebruik van de regelingen, behalve dat van de bijzondere bijstand, is in vergelijking met vorig jaar gedaald.

De daling wordt op de eerste plaats beïnvloed door de afname van het aantal huishoudens in de doelgroepen van de regelingen. Daarnaast zal het gebruik van regelingen gericht op de participatie van kinderen, zoals Meedoen in Rotterdam en Jeugdfonds Sport & Cultuur, zijn beïnvloed door de lockdown als gevolg van de coronapandemie. Ook de daling van de inzet van het maatwerkbudget door de wijkteams lijkt hierdoor beïnvloed.

	2018	2019	2020	2019-2020 +/-	2019-2020 +/- %
Kindtegoed	11.200	11.000	10.500	-500	-5%
Jeugdtegoed	9.200	8.700	8.700	0	0%
AOW-tegoed	10.000	10.700	10.400	-300	-3%
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	42.998	39.953	38.962	-991	-2%
Bijzondere bijstand (excl. voorschot TOZO)	33.500	36.700	37.718	1.040	+3%
Individuele Inkomenstoeslag	21.600	27.600	26.900	-700	-3%
Meedoen in Rotterdam	5.200	7.000	6.600	-400	-6%
Jeugdcultuurfonds	1.820	2.521	2.451	-70	-3%
Jeugdsportfonds	5.200	6.053	5.722	-331	-5%
Premiebijdrage VGZ	40.300	40.400	40.521	121	0%
Maatwerkbudget wijkteams	1.900	2.100	1.400	-700	-33%

Om een indicatie te geven van het bereik van de regelingen, is het gebruik afgezet tegen de omvang van de respectievelijke doelgroepen. In de onderstaande tabel staat de omvang van de potentiële doelgroep weergegeven en het daarop gebaseerde percentuele gebruik. Bij dit percentage hoort een aantal kanttekeningen, waardoor de gebruikspercentages niet meer dan een ruwe indicatie geven van het daadwerkelijke gebruik. Deze kanttekeningen zijn uitgebreid beschreven in hoofdstuk 3. Bijzondere bijstand en het maatwerkbudget zijn in deze tabel buiten beschouwing gelaten, omdat ze geen duidelijk afgegrensde doelgroep hebben.

Soort voorziening	Doelgroep (peildatum 1-1-2019)	Bereik			
		2018	2019	2020	2019-2020
Kindtegoed	10.500 kinderen 4-11 jaar (110% WSM)	89%	100%	100%	0
Jeugdtegoed *)	9.700 kinderen 12-17 jaar (130% WSM)	122%	130%	95%	-35
AOW-tegoed	17.100 huishoudens 65+ (110% WSM)	60%	63%	61%	-2
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	40.300 huishoudens (100% WSM)	99%	91%	93%	+2
Individuele Inkomenstoeslag	58.800 huishoudens 21-65 jaar tot 130% WML	36%	45%	46%	+1
Meedoen in Rotterdam	20.000 kinderen 4-18 jaar (120% WSM)	24%	35%	33%	-2
Jeugdcultuurfonds	20.000 kinderen 4-18 jaar (120% WSM)	8%	13%	12%	-1
Jeugdsportfonds	20.000 kinderen 4-18 jaar (120% WSM)	24%	30%	29%	-1
Premiebijdrage VGZ	105.300 personen >=18 jaar tot 130% WML	38%	37%	38%	+1

*) De sterke daling van het gebruik van het Jeugdtegoed wordt veroorzaakt door de uitbreiding van doelgroep tot huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum

1 Inleiding

De Monitor Lage Inkomens Rotterdam wil inzicht bieden in 'de staat van de armoede' in de stad, en bestaat uit drie delen:

- Een beschrijving van de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid (huishoudens met een inkomen tot 110% van het wettelijk sociaal minimum, en de ontwikkelingen in de doelgroep in de periode 2011-2019;
- Een analyse van de in- en uitstroom uit de armoede in de periode 2011-2019.
- Een analyse van het gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen in het kader van het armoedebeleid in 2019;

Doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid

In het eerste hoofdstuk wordt de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid beschreven. Onder de doelgroep verstaan we de particuliere huishoudens in Rotterdam met een inkomen dat niet hoger is dan 110% van het wettelijk sociaal minimum. Naast een overzicht van de meest recente cijfers, wordt inzicht geboden in de langjarige ontwikkeling van de doelgroep voor de periode 2011-2019. Daarnaast worden voor de eerste keer gegevens gepresenteerd over het aantal huishoudens met problematische schulden in Rotterdam in de periode 2015-2018; het CBS heeft hierover recentelijk gegevens beschikbaar gemaakt.

In- en uitstroomanalyse

In het tweede hoofdstuk van deze rapportage wordt een analyse gepresenteerd van de in- en uitstroom uit de doelgroep op basis van microdata van CBS: wat is de omvang en wat zijn de kenmerken van de groep huishoudens die jaarlijks in groep lage inkomens stroomt of er juist aan ontsnapt?

Het gebruik en bereik van inkomensondersteunende voorzieningen

Het derde hoofdstuk biedt inzicht in het gebruik van de diverse inkomensondersteunende maatregelen voor huishoudens met een laag inkomen in Rotterdam. Het gaat dan om:

- Kind- en Jeugdtegoed
- AOW-tegoed
- Individuele Inkomenstoeslag
- Kwijtschelding afvalstoffenheffing
- Bijzondere bijstand
- Meedoen in Rotterdam
- Jeugdfonds Sport & Cultuur
- Maatwerkbudget wijkteams
- Collectieve zorgverzekering

2 De doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid

In dit hoofdstuk wordt de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid beschreven. Onder de doelgroep verstaan we de particuliere huishoudens in Rotterdam met een inkomen dat niet hoger is dan 110% van het wettelijk sociaal minimum. Deze groep huishoudens wordt beschreven op basis van de meest recente inkomensgegevens uit het Integraal Inkomens- en Vermogensonderzoek (IIV) van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS)[1]. Deze worden vergeleken met de jaarlijkse cijfers vanaf 2011, en met die over 2018, zodat de lange- en korte-termijntrends binnen de doelgroep over in beeld worden gebracht.

In de navolgende paragrafen komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- de inkomensverdeling in de stad;
- de omvang van de doelgroep van het armoedebeleid en de ontwikkeling daarin;
- kenmerken van de doelgroep van het armoedebeleid naar:
  - bron van inkomsten;
  - gezinsvorm;
  - sekse van het gezinshoofd;
  - aantal minderjarige kinderen;
  - leeftijd van het gezinshoofd;
  - migratieachtergrond van de hoofdkostwinner;
  - opleidingsniveau;
  - buurt en deelgemeente.

In de verschillende paragrafen worden deze kenmerken, voor zover mogelijk, met elkaar in verband gebracht en verder uitgediept. In het hele rapport worden de huishoudens met een inkomen tot 110% WSM ook wel aangeduid als ‘huishoudens met een laag inkomen’. Voordat wordt ingegaan op de doelgroep van het armoedebeleid, wordt in de navolgende paragraaf eerst aandacht besteed aan de inkomensverdeling van alle Rotterdamse huishoudens.

2.1 Inkomensverdeling

Hoewel de inkomensgrens voor voorzieningen in het kader van het lokale armoedebeleid formeel ligt op 110% WSM, zijn er voorzieningen die ook voor een bredere populatie beschikbaar zijn. In de navolgende figuur staat het huishoudensinkomen van alle Rotterdamse huishoudens, ingedeeld in groepen van percentages ten opzichte van het sociaal minimum. Leesvoorbeeld: in de laatste staaf is te zien dat in 2019 40.300 huishoudens een inkomen hadden tot 100% WSM en 54.800 huishoudens een inkomen hadden tot 110% WSM. De aantallen in de figuur zijn cumulatief.

[1] De meest recente CBS-cijfers zijn van peildatum 1 januari 2019. Ze betreffen het aantal *particuliere huishoudens* met het hele jaar inkomen, exclusief studentenhuishoudens. Inwoners van tehuizen en inrichtingen, huishoudens met een onvolledig jaarinkomen en huishoudens van studenten met uitsluitend studiefinanciering als inkomen zijn dus buiten beschouwing gebleven. De inkomens die in de monitor worden beschreven betreffen de inkomens over het gehele jaar. Dat betekent dat als op *enig peilmoment* het aantal huishoudens met een minimuminkomen zou worden gemeten, dit aantal hoger zou zijn door de toevoeging van huishoudens die gedurende het jaar op het minimum terechtkwamen, juist een hoger inkomen zijn gaan verdienen of die om andere redenen maar tijdelijk op het minimum waren geraakt.

Figuur 2.1 **Inkomen van Rotterdamse huishoudens in relatie tot het wettelijk sociaal minimum 2011-2019 (aantallen x 1.000)**

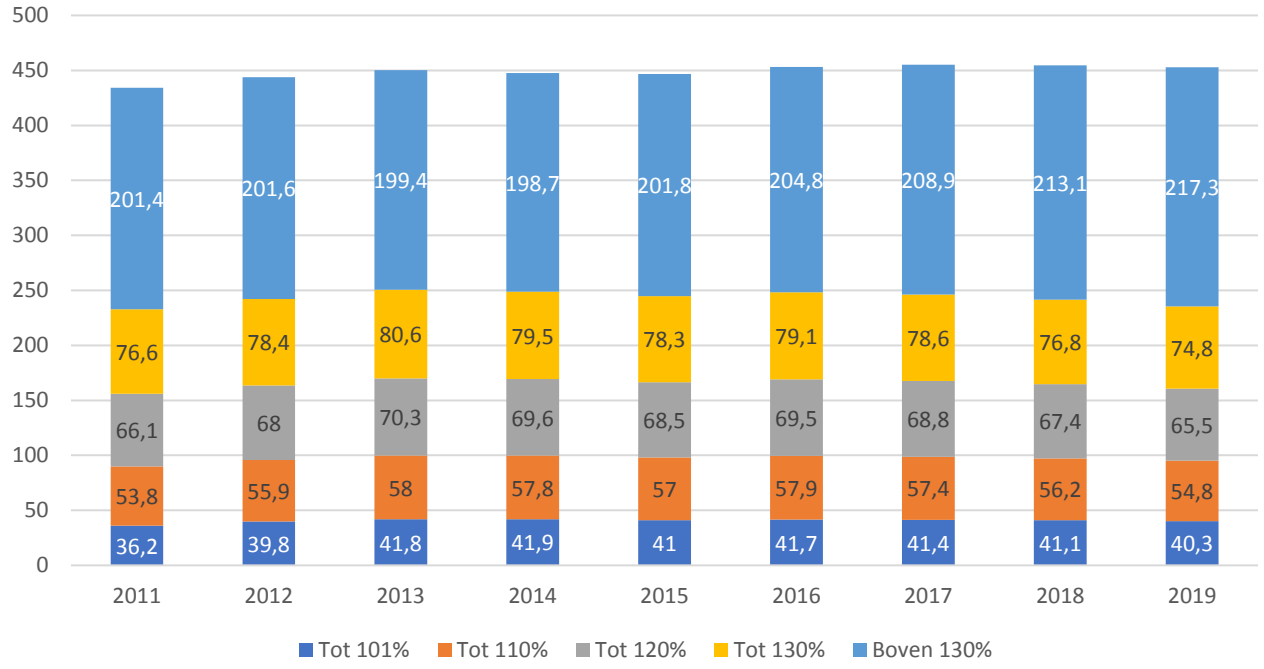

Bron: CBS/bewerking OBI

In de figuur is te zien dat in vergelijking met 2018 het aantal huishoudens met een inkomen tot 130% WSM daalde, terwijl het aantal huishoudens met een inkomen daarboven steeg. In de onderstaande figuur is de ontwikkeling van de aantallen geïndexeerd. Daardoor is te zien dat de groep huishoudens tot 100% op de lange termijn de sterkste stijging laat zien. In de periode 2018-2019 zien we over alle inkomensgroepen een vergelijkbare daling.

Figuur 2.2 **Ontwikkeling van het aantal huishoudens met een inkomen tot 130% WSM 2011-2019 (geïndexeerd: 2011=100)**

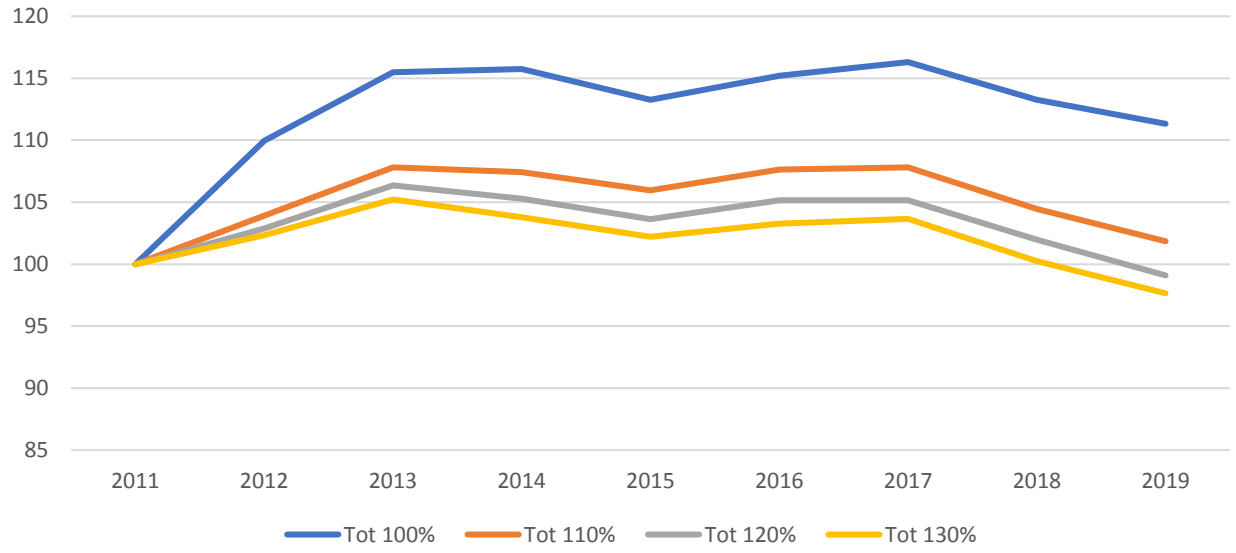

In de navolgende figuur staan de inkomstenbronnen van alle Rotterdamse huishoudens in zes categorieën. De verdeling wordt vergeleken met de andere G4-gemeenten en heel Nederland. In vergelijking met de G4 heeft Rotterdam het laagste aandeel huishoudens dat een inkomen heeft uit werk uit loondienst of als zelfstandige. Het aandeel pensioengerechtigden, maar vooral het aandeel bijstandsgerechtigden is in Rotterdam relatief groter dan in de andere steden.

Figuur 2.3 Huishoudens naar bron van inkomen in Rotterdam, de andere G4-steden en in Nederland (%) – 1-1-2019

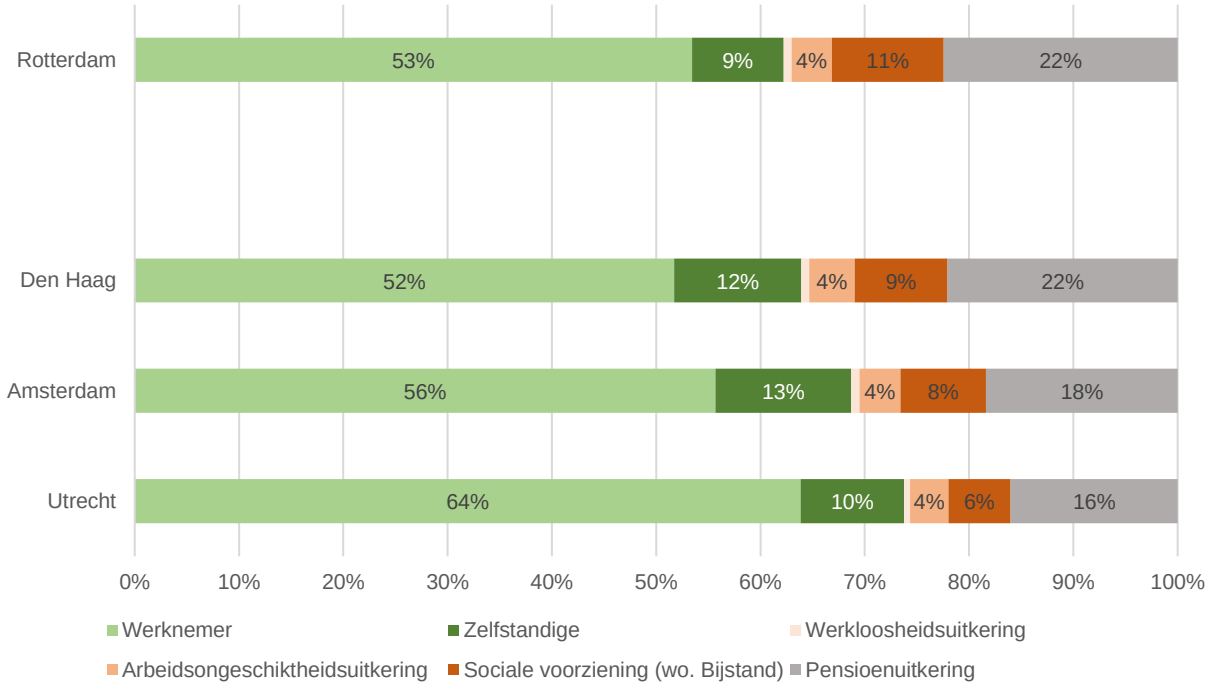

Bron: CBS, bewerking OBI

Het aandeel actieven steeg in de periode 2011-2019 van 60% naar 62%; dit komt uitsluitend door de stijging van het aandeel zelfstandigen. De daling van het aandeel inactieven zien we vooral bij de bijstandsgerechtigden. In de onderstaande figuur staat dit verbeeld.

Figuur 2.4 Huishoudens naar bron van inkomen in Rotterdam (2011 en 2019)

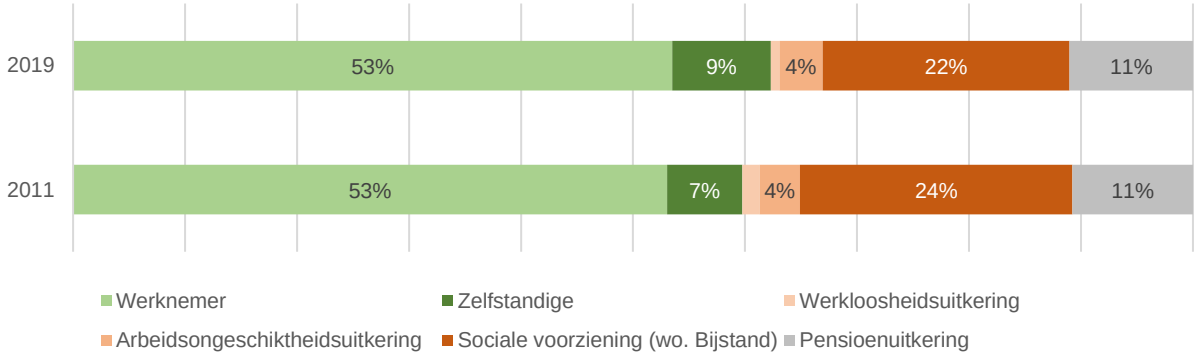

2.2 Omvang en ontwikkeling van de doelgroep van het Rotterdamse armoedebeleid

In de periode 2018-2019 daalde het aantal huishoudens met een laag inkomen met 1.400; het percentage huishoudens met een laag inkomen daalde daarmee van 19,4% naar 18,8%. Het aantal *personen* in deze huishoudens daalde met 2.700 Daarmee daalde het percentage Rotterdammers met een laag inkomen van 15,7% naar 13,8%; een daling van een twee procentpunt. In de onderstaande tabel staat een overzicht van aantal en percentage lage inkomens vanaf 2014. Tegelijkertijd is de ontwikkeling in de periode 2018-2019 weergegeven.

Tabel 2.1 Particuliere huishoudens en personen met een inkomen tot 110% WSM in Rotterdam 2011-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2018-2019
Aantal huishoudens	57.800	57.000	57.900	57.400	56.200	54.800	-1.400
Procent	20,8%	20,4%	20,4%	19,9%	19,4%	18,8%	-0,6
Aantal personen	99.100	95.900	96.800	94.200	91.600	88.900	-2.700
Procent	17,6%	16,9%	16,9%	16,2%	15,7%	13,8%	-1,9

Bron: CBS, bewerking OBI

Het aantal huishoudens dat langdurig (vier jaar of langer) op een laag inkomen is aangewezen, laat in de periode 2018-2019 een lichte stijging zien. Het percentage langdurig lage inkomens steeg daarmee van 12,5 naar 12,6%. Het is een trend die zich al sinds 2014 manifesteert: het percentage huishoudens met een laag inkomen steeg van 11,6% in 2014 naar 12,6% in 2019. Het aantal *personen* in deze huishoudens, steeg in de periode 2018-2019 met 200. Het percentage Rotterdammers met een langdurig laag inkomen ligt nu op 9,4%. In de groep huishoudens met een langdurig laag inkomen zijn vrouwen, 65-plussers, bijstandsgerechtigden en laagopgeleiden oververtegenwoordigd.

Tabel 2.2 Particuliere huishoudens en personen met vier jaar of langer een inkomen tot 110% WSM in Rotterdam in 2019 (aantallen x 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2018-2019
Aantal huishoudens	29.200	29.800	31.100	31.600	32.100	32.600	+ 500
Procent alle huishoudens	11,6%	11,8%	12,2%	12,4%	12,5%	12,6%	+ 0,1
% alle huishoudens met een inkomen tot 110% WSM	51%	52%	54%	55%	57%	59%	+ 2,0
Aantal personen	47.800	48.100	49.500	49.900	49.800	50.000	+ 200
Procent alle personen	9,2%	9,2%	9,5%	8,6%	8,5%	9,4%	+ 0,9
% alle personen met een inkomen tot 110% WSM	48%	50%	51%	53%	54%	56%	+ 2,0

Bron: CBS, bewerking OBI

Vergelijken we de ontwikkeling van het aandeel huishoudens met een laag inkomen met de andere G4-steden en Nederland, dan zien we dat Rotterdam van de vier grote steden het hoogste aandeel lage inkomens heeft. Rotterdam en Den Haag aan de ene kant, en Amsterdam en Utrecht aan de andere kant laten een vergelijkbare ontwikkeling zien, zij het op een ander niveau. In Rotterdam en Den Haag zien we een stijging van het percentage in de periode 2011-2013, waarna het percentage relatief stabiel blijft. In Amsterdam en Utrecht is er in de periode 2011-2013 stabiliteit, waarna er een lichte daling inzet.

Figuur 2.5 **Percentage huishoudens met een inkomen tot 110% WSM in de G4 en Nederland (2011-2019)**

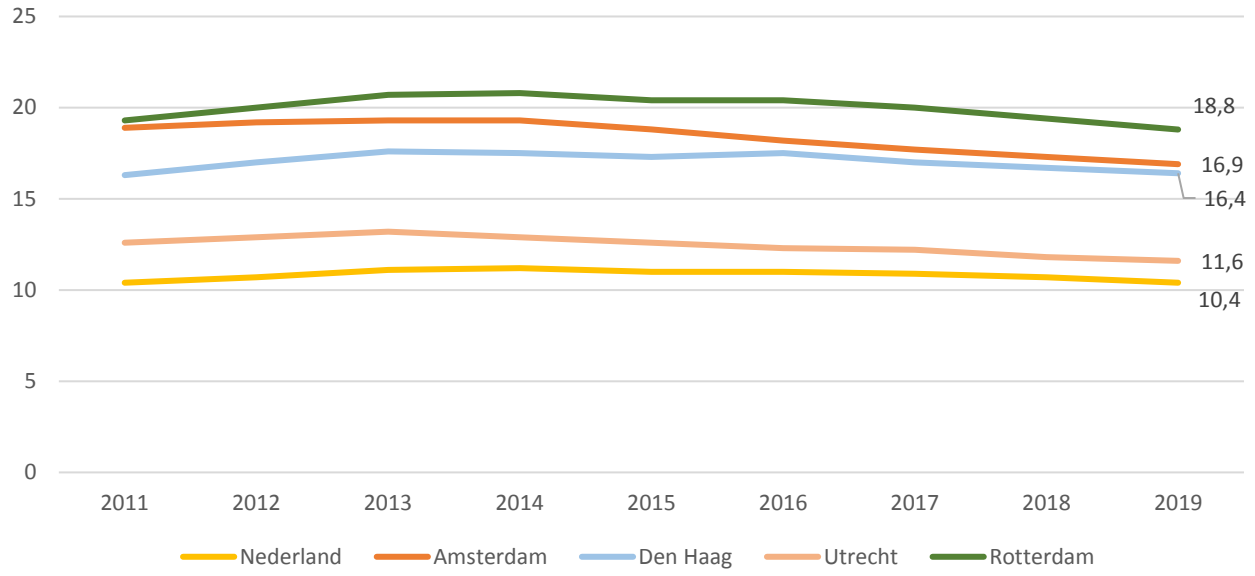

Bron: CBS, bewerking OBI

2.3 Bron van inkomsten

In de navolgende tabel staan gegevens over de bron van inkomsten van de Rotterdamse huishoudens met een inkomen tot 110% WSM.[2] De groep huishoudens bestaat voor bijna de helft uit bijstandsgerechtigden of ontvangers van een andere sociale voorziening. Nog eens 31% heeft een AOW en/of een pensioen. Het overige deel heeft hoofdzakelijk inkomen uit werk (15%) of een werkloosheids-of arbeidsongeschiktheidsuitkering (7%). Onder de langdurig lage inkomens zijn de bijstandsgerechtigden en gepensioneerden nog wat sterker vertegenwoordigd: 82% van de langdurig lage inkomens bestaat uit deze twee categorieën.

Tabel 2.3 Huishoudens met een inkomen tot 110% WSM naar bron van inkomen (Rotterdam, 1-1-2019)

	Ten minste 1 jaar			4 jaar en langer		
	Aantal	**Procent**	**% doelgroep**	**Aantal**	**Procent**	**% doelgroep**
Loon	4.400	8%	3%	1.000	3%	1%
Zelfstandige (incl. DGA*)	3.600	7%	14%	700	2%	3%
Werkloosheidsuitkering	500	1%	23%	50	0%	3%
Bijstandsuitkering	22.100	40%	87%	14.000	43%	68%
Uitkering sociale voorziening overig **)	4.100	8%	71%	2.300	7%	45%
Uitkering ziekte/arbeidsongeschiktheid	3.000	6%	27%	1.600	5%	15%
Pensioenuitkering	16.800	31%	26%	12.800	39%	20%
Overig (studiefinanciering/vermogen)	300	1%	28%	100	0%	9%
ROTTERDAM	**54.800**	**100%**	**19%**	**32.600**	**100%**	**13%**

*) Een DGA is een directeur-grootaandeelhouder van een BV; deze worden gerekend onder de zelfstandigen

**) Het betreft hier onder meer de uitkering voor oudere werklozen, voor jonggehandicapten en uitkeringen in het kader van het Bijstandsbesluit Zelfstandigen en de Toeslagenwet.

In de navolgende grafiek staat het aandeel lage inkomens op korte en lange duur weergegeven per inkomensbron. Daarin wordt duidelijk dat het percentage lage inkomens onder bijstandsgerechtigden en ontvangers van een andere sociale voorziening veruit het grootst is; dat geldt zowel voor de hele groep lage inkomens als voor de langdurig lage inkomens. Bij werkenden is het percentage lage inkomens relatief klein; bij de zelfstandigen zien we wel een relatief groot aandeel kortdurende armoede. Ook bij de AOW- en pensioengerechtigden is het percentage lage inkomens bovengemiddeld.

[2] De bron van inkomen is gebaseerd op het hoogste inkomen bezien over het hele jaar. (Een huishouden dat bijvoorbeeld drie maanden werk had, maar de rest van het jaar een bijstandsuitkering, wordt als 'bijstandsuitkering' aangemerkt..

Figuur 2.6 **Percentage huishoudens met een (langdurig) laag inkomen per inkomensbron (Rotterdam, 1-1-2019)**

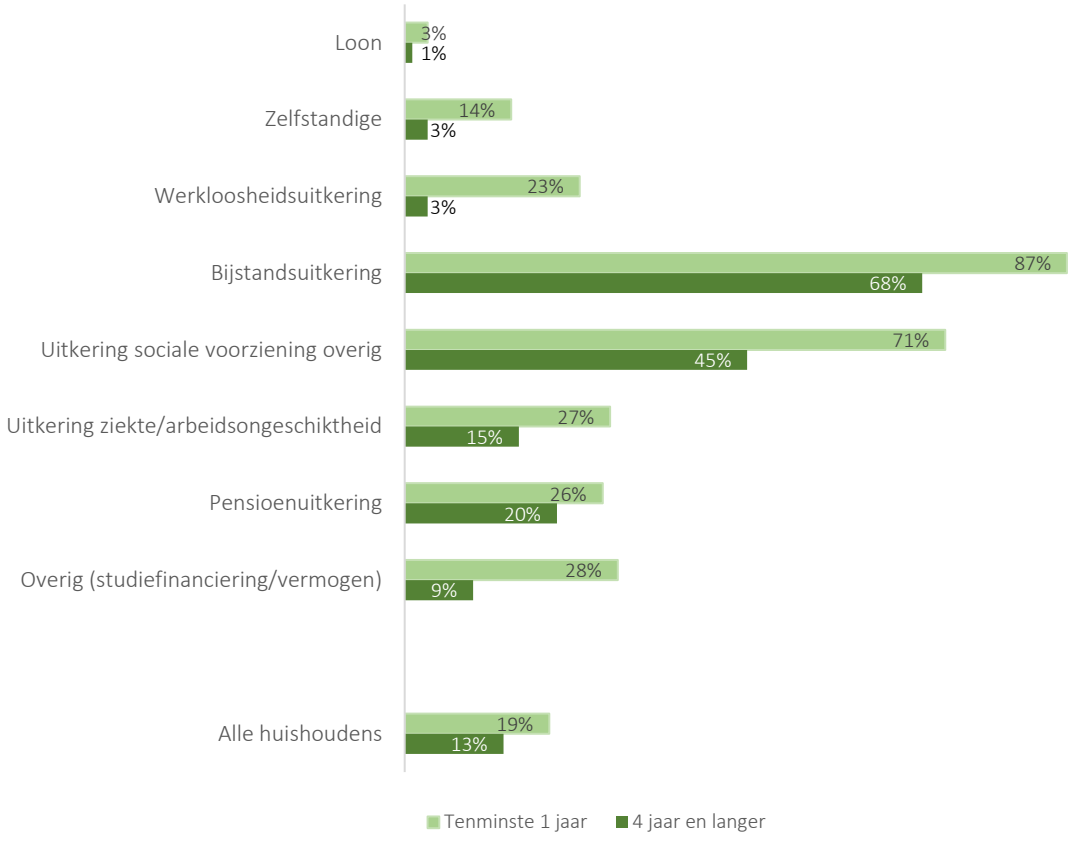

Bron: CBS, bewerking OBI

Ontwikkeling 2018-2019

In de grafiek op de volgende pagina staat de ontwikkeling van het aandeel lage inkomens naar bron van inkomen in de periode 2018-2019. Meest opvallend is de stijging van het aandeel zelfstandigen dat op een laag inkomen is aangewezen. Ook het aandeel met een werkloosheids- of bijstandsuitkering steeg.

Figuur 2.7 **Ontwikkeling van het aandeel huishoudens met een laag inkomen naar bron van inkomen in procentpunt (2018-2019)**

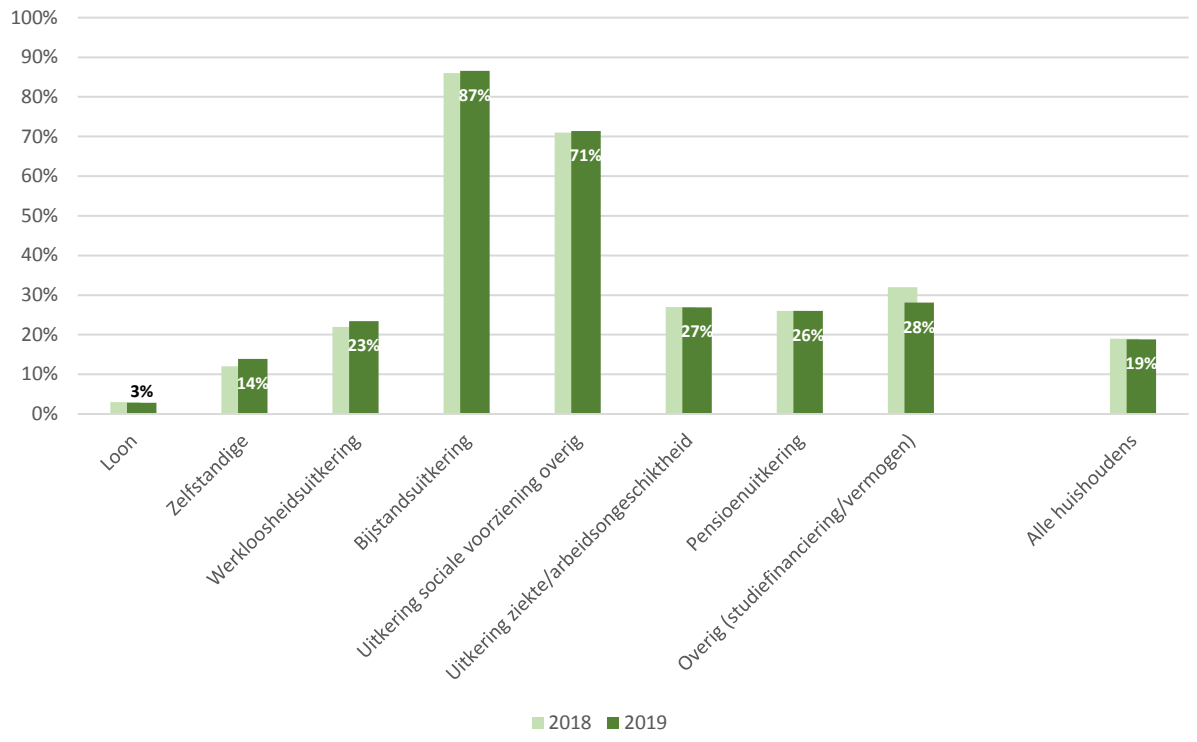

Ontwikkeling op de lange termijn (2011-2019)

Het aandeel lage inkomens onder werknemers nam in de afgelopen jaren relatief sterk af: in 2011 had nog 4,3% van de werkenden in loondienst een laag inkomen, tegen 2,8% in 2019. In vergelijking met 2018 bleef dit aandeel onveranderd. Dat van de zelfstandigen daalde vanaf 2011 eveneens, maar stijgt van 12,3% in 2018 naar 13,9% in 2019. Het aandeel lage inkomens onder de ouderen steeg op de lange termijn nog het meest: van 23,4% in 2011 naar 26% in 2019. Op de lange termijn daalde het aandeel lage inkomens onder de actieven en de inactieven met een uitkering op basis van een werknemersverzekering, en steeg het bij de bijstandsgerechtigden en ouderen.

Op de kortere termijn is er wel weer een stijging van het aandeel lage inkomens onder ontvangers van een werkloosheidsuitkering en zelfstandigen te zien. Dit is weergegeven in de navolgende figuur. Omdat het hoge percentage bijstandsgerechtigden het zicht op de ontwikkeling bij de andere inkomensbronnen ontneemt, staan in de rechter figuur de gegevens van de overige inkomensbronnen nogmaals, maar nu zonder die van de bijstandsuitkeringen.

Figuur 2.8 **Ontwikkeling van het percentage huishoudens met een laag inkomen naar bron van inkomen, Rotterdam 2011-2019 (linker figuur met bijstandsuitkering, rechter figuur zonder bijstandsuitkering)**

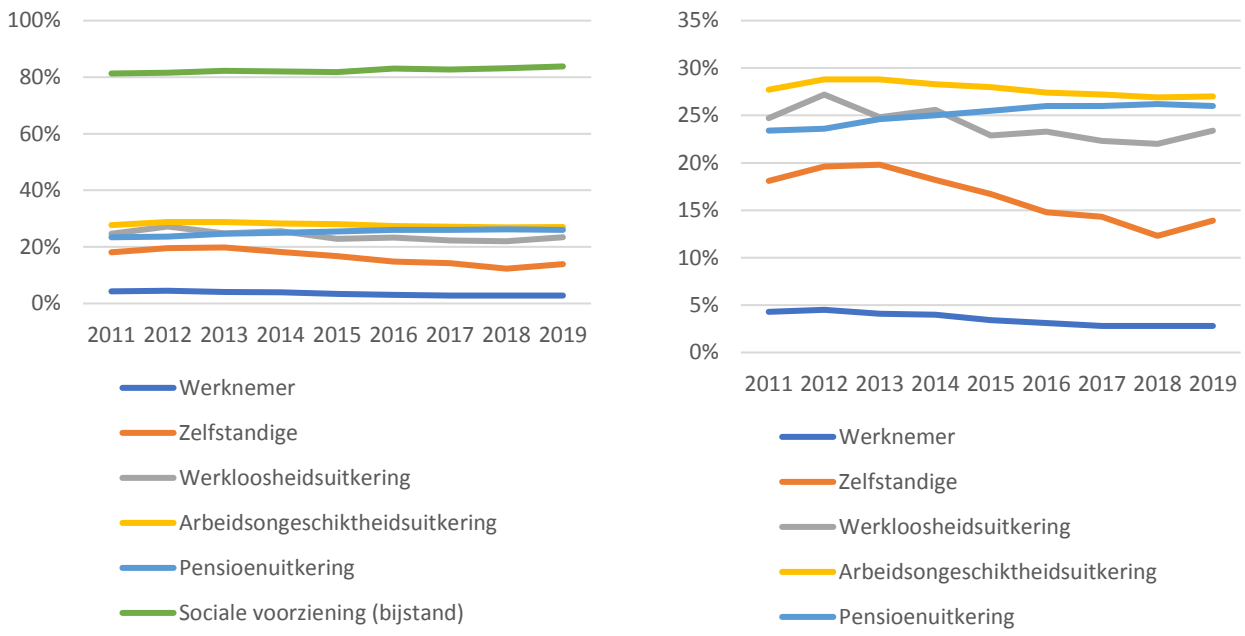

In vergelijking met de andere grote steden en Nederland is het aandeel werkenden in de populatie lage inkomens het kleinst, terwijl het aandeel bijstandsgerechtigden het hoogst ligt. Dat is te zien in de onderstaande figuur.

Figuur 2.9 **Huishoudens met een inkomen tot 110% WSM naar bron van inkomen in de G4 en Nederland, in procenten, 2019**

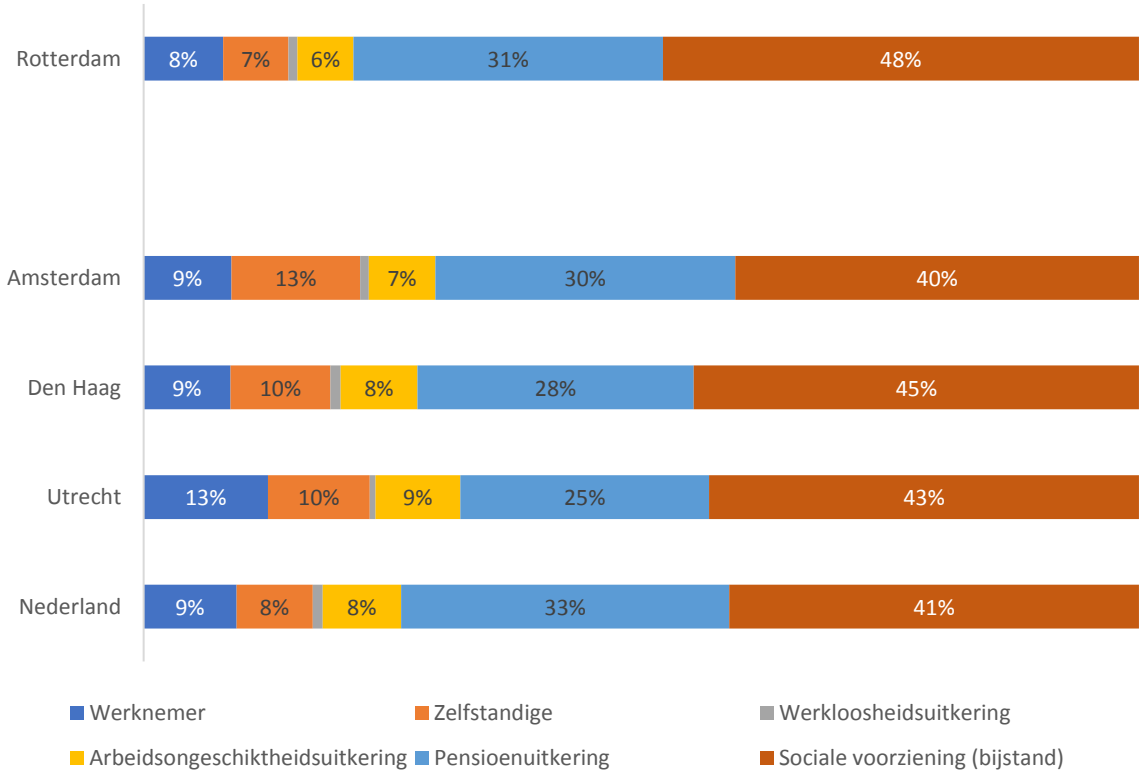

Het aandeel lage inkomens onder de verschillende inkomensbronnen is in de grote steden ook verschillend verdeeld. Het aandeel in Rotterdam is het hoogst, maar de werkenden in Amsterdam, en dan met name de zelfstandigen, behoren relatief vaker tot de lage inkomens. Ditzelfde geldt voor de gepensioneerden. Kort gezegd is in Rotterdam de 'werkende armoede' relatief kleiner, terwijl de 'uitkeringsarmoede' groter is.

2.4 Werkende armen

In de voorgaande paragraaf werden de inkomens op huishoudensniveau bekeken. Om wat dieper in te gaan op de 'werkende armen' presenteren we hier ook gegevens over werkende personen met een inkomen tot 110% WSM. In de navolgende tabel is in de laatste kolom te zien dat in 2019 8.700 werknemers en 6.900 zelfstandigen een inkomen hadden tot 110% WSM. Dat is afgerond 4% van alle personen in een particulier huishouden. Het aandeel lage inkomens onder werknemers bleef in vergelijking met 2018 gelijk, terwijl dat van de zelfstandigen licht steeg. Het aandeel lage inkomens is onder zelfstandigen ruim vier keer zo groot als onder werkenden in loondienst. De langjarige trend laat zien dat het aantal werknemers met een laag inkomen sinds 2013 relatief sterk daalde, terwijl het aantal zelfstandigen met een laag inkomen na een daling vanaf 2013 in 2019 weer licht steeg.

Tabel 2.4 Werkende personen met een inkomen tot 110% WSM in Rotterdam, 2011-2019

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Inkomen als werknemer	Aantal x 1 000	12,5	12,9	11,8	11,3	9,5	9,1	8,5	8,5	8,7
Inkomen als zelfstandige	Aantal x 1 000	6,9	7,7	7,8	7,2	6,9	6,3	6,3	5,7	6,9
Totaal: inkomen als werkende	Aantal x 1 000	**19,3**	**20,6**	**19,6**	**18,5**	**16,4**	**15,4**	**14,8**	**14,1**	**15,6**
Inkomen als werknemer	% alle personen	3,8	3,9	3,7	3,6	2,9	2,8	2,5	2,5	2,5
Inkomen als zelfstandige	% alle personen	15,2	16,6	16,7	14,9	13,7	12	11,4	9,6	11,0
Totaal: inkomen als werkende	% alle personen	5,2	5,5	5,3	5	4,4	4,1	3,8	3,5	3,8

Bron: CBS, bewerking OBI

In de onderstaande figuur is de langjarige trend te zien van het percentage werknemers en zelfstandigen met een laag inkomen. Daaruit wordt duidelijk dat het percentage lage inkomens onder zelfstandigen, na een piek in 2012, in de periode 2012-2018 sterk daalde. In de periode 2018-2019 is voor het eerst een stijging te zien. Het percentage onder werknemers was in de periode 2011-2014 redelijk stabiel, om na 2014 te gaan dalen. Ook in de periode 2018-2019 bleef het aandeel stabiel.

Figuur 2.10 Percentage werkenden met een inkomen tot 110% WSM in Rotterdam, 2011-2019

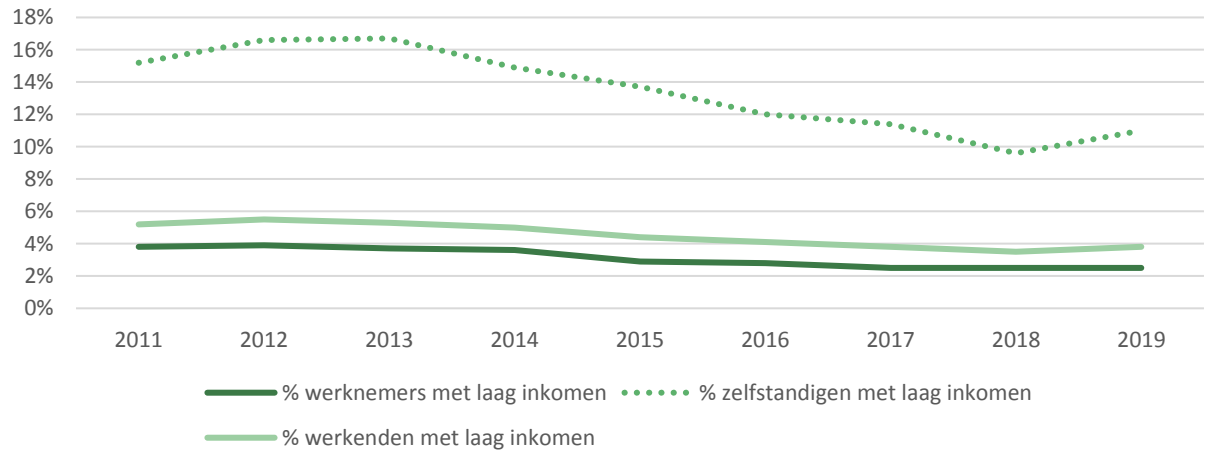

2.5 Huishoudenstype

Bij ruim tweederde van de huishoudens met een laag inkomen gaat het om alleenstaanden zonder kinderen. Nog eens 15% is alleenstaand met kinderen. Onder alleenstaanden en eenoudergezinnen zien we de hoogste percentages lage inkomens. Alleenstaanden en eenoudergezinnen hebben ook veruit het vaakst een *langdurig* laag inkomen. In de onderstaande tabel staat een volledig overzicht per huishoudenstype.

Tabel 2.5 Huishoudens met een inkomen tot 110% WSM: huishoudenstype (Rotterdam, 1-1-2019)

	Ten minste 1 jaar			4 jaar en langer		
	Aantal	**Procent**	**% doelgroep**	**Aantal**	**Procent**	**% doelgroep**
Alleenstaand < 65 jr	24.400	45%	26%	13.200	41%	18%
Alleenstaand 65+	12.200	22%	33%	9.800	30%	27%
Paar zonder kinderen < 65 jr	2.300	4%	5%	1.000	3%	3%
Paar zonder kinderen 65+	3.400	6%	16%	2.400	7%	11%
Eenoudergezin alleen minderjarige kinderen	6.400	12%	39%	3.600	11%	26%
Eenoudergezin overig	1.700	3%	12%	700	2%	5%
Paar alleen minderjarige kinderen	3.100	6%	8%	1.300	4%	4%
Paar overig	1.100	2%	5%	400	1%	2%
Overige meerpersoonshuishoudens	300	1%	8%	100	0%	3%
ROTTERDAM	54.800	100%	19%	32.600	100%	13%

Bron: CBS, bewerking OBI

Het percentage lage inkomens onder eenoudergezinnen met alleen minderjarige kinderen is veruit het hoogst: 39% van hen heeft een laag inkomen, ruim een kwart een langdurig laag inkomen. Deze percentages liggen bij de paren met uitsluitend minderjarige kinderen aanmerkelijk lager, op respectievelijk 8% en 4%. Bij eenoudergezinnen met uitsluitend minderjarige kinderen en alleenstaande 65-plussers zien we het hoogste percentage langdurig lage inkomens. In de onderstaande figuur staat het aandeel huishoudens met een (langdurig) laag inkomen weergegeven per huishoudenstype.

Figuur 2.11 Percentage huishoudens met een laag inkomen en een langdurig laag inkomen per huishoudenstype (Rotterdam, 1-1-2019)

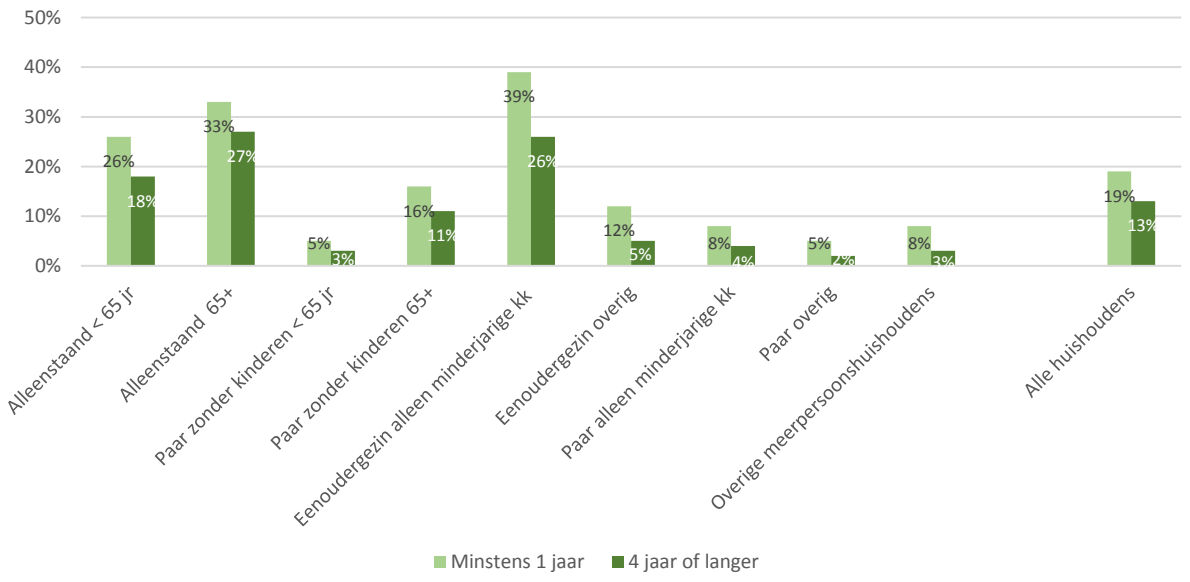

Ontwikkeling 2018-2019

Bij de meeste huishoudenstypen bleef het aandeel lage inkomens gelijk, of daalde het licht. Bij de huishoudens met uitsluitend minderjarige kinderen is een daling te zien. Bij de 65-paren zien we juist een lichte stijging van het percentage langdurig lage inkomens.

Figuur 2.12 Ontwikkeling van het aandeel huishoudens met een laag inkomen per huishoudenstype (2018-2019)

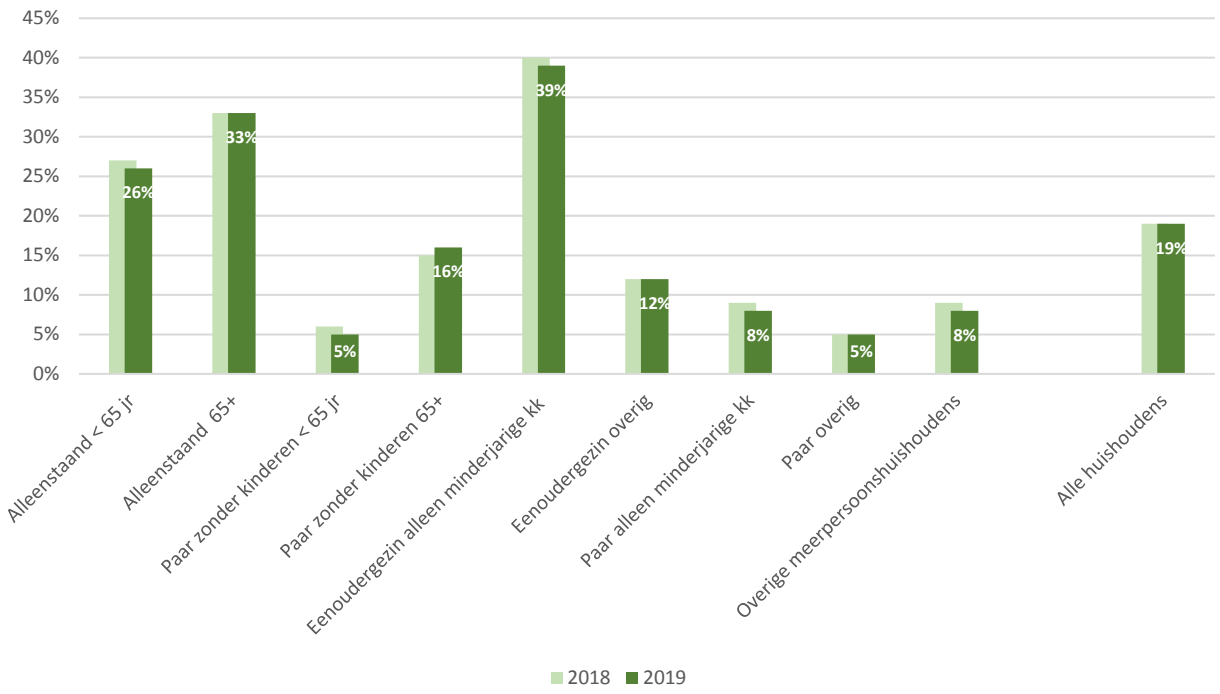

Bron: CBS, bewerking OBI

Ontwikkelingen op de lange termijn (2011-2019)

Als we het percentage lage inkomens van de verschillende gezinstypen over de langere termijn bekijken, zien we dat dit voor de eenoudergezinnen met uitsluitend minderjarige kinderen nog steeds op het hoogste niveau ligt, maar dat dit wel relatief sterk is gedaald: van 48% in 2011 naar 39% in 2019. Ook bij de anders samengestelde eenoudergezinnen is de daling vanaf 2014 opvallend, en ligt het percentage lage inkomens inmiddels beneden het gemiddelde. Bij de alleenstaanden zonder kinderen was in die periode juist sprake van een stijging. Het relatief lage percentage lage inkomens onder de tweeoudergezinnen zien we sinds 2015 nog eens dalen. Het percentage lage inkomens onder 65-plussers laat juist een stijging zien. In de navolgende grafiek staat de langjarige ontwikkeling weergegeven.

Figuur 2.13 **Ontwikkeling van het percentage huishoudens met een laag inkomen per huishoudenstype Rotterdam 2011-2019**

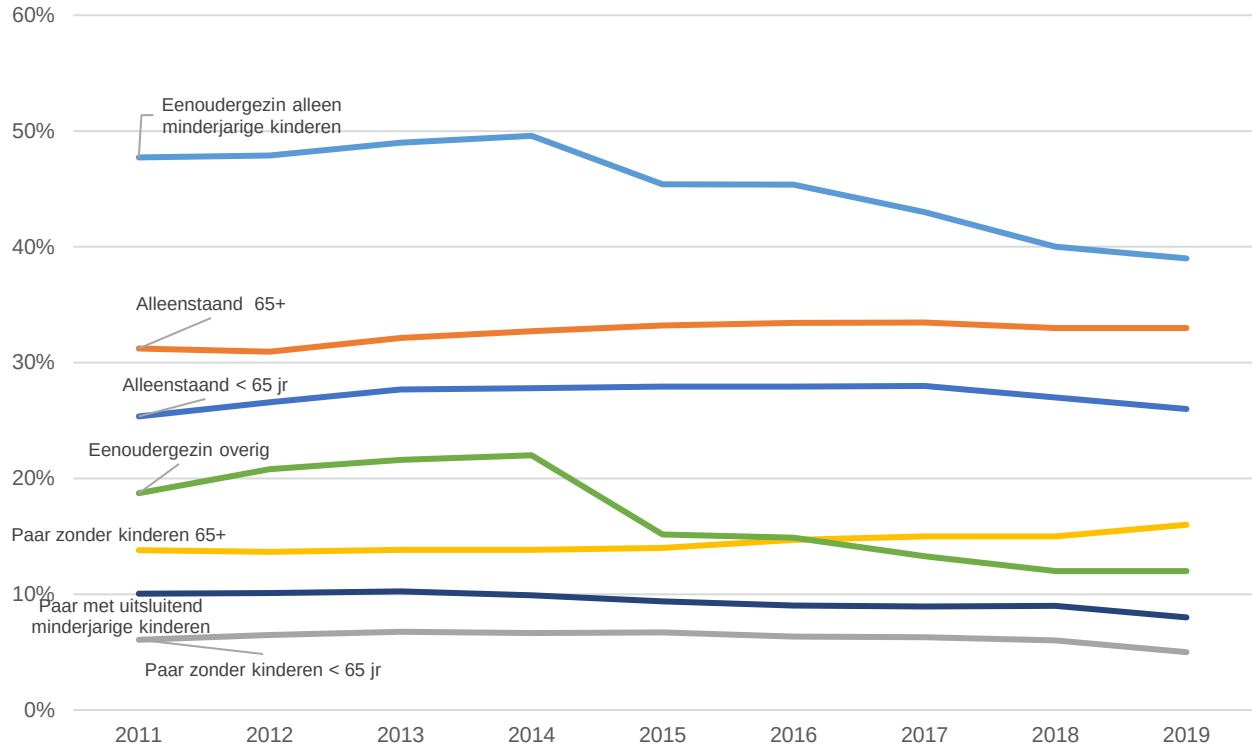

Bron: CBS, bewerking OBI

2.6 Minderjarige kinderen

18% van de kinderen in Rotterdam maakt deel uit van een huishouden met een laag inkomen. Het gaat dan in totaal om 20.100 kinderen. Ruim 60% van deze kinderen maakt deel uit van een eenoudergezin. We zagen al in de voorgaande paragraaf dat het armoederisico voor kinderen in een eenoudergezin veruit het hoogst is: van hen leeft 39% in een huishouden met een laag inkomen. Voor ruim een vijfde (22%) van de kinderen in dit huishoudenstype geldt dat zij langdurig in een huishouden met een dergelijk inkomen leven. Kinderen in een tweeoudergezin wonen veel minder vaak in een huishouden met een laag inkomen: 10% van hen leeft in een gezin met een laag inkomen, en 4% leeft in een dergelijk gezin dat al vier jaar of langer een laag inkomen heeft. In de onderstaande tabel staat een overzicht van de cijfers: hierin is onderscheid gemaakt naar leeftijd van de kinderen.

Tabel 2.6 **Minderjarige kinderen in een huishouden met een inkomen tot 110% WSM, per huishoudenstype (Rotterdam, 1-1-2019)**

	Een ouder	Twee ouders	Totaal
0 t/m 3 jaar	2.500	2.000	4.500
4 t/m 11 jaar	6.100	3.700	9.800
12 t/m 17 jaar	3.800	2.100	5.800
Totaal minderjarige kinderen	12.300	7.800	20.100
Procent huishoudenstype	61%	39%	100%
Procent alle minderjarige kinderen	39%	10%	18%

Bron: CBS, bewerking OBI

Ontwikkeling 2018-2019

In de periode 2018-2019 daalde het aantal minderjarige kinderen in huishoudens met een laag inkomen van 20.800 naar 20.100; een daling van 3,4%. Het betekent dat het percentage Rotterdamse minderjarige kinderen in een huishouden met een laag inkomen daalde van 18,4% naar 17,7%. De daling komt uitsluitend op het conto van de kinderen in een eenoudergezin; het aandeel van kinderen in een tweeoudergezin bleef stabiel op 10%.

Figuur 2.14 **Ontwikkeling van het percentage minderjarige kinderen in eenouder- en tweeoudergezinnen met een laag inkomen (2018-2019)**

Bron: CBS, bewerking OBI

Ontwikkeling op de lange termijn

Zoals we ook al in de voorgaande paragraaf zagen, is er op de langere termijn een daling van het percentage kinderen in eenoudergezinnen met een laag inkomen: van 48% in 2011 naar 39% in 2019. Ook bij de kinderen in tweeoudergezinnen is sprake van een daling percentage, maar minder sterk: van 12% naar 10% in dezelfde periode. In de onderstaande figuur staat de ontwikkeling weergegeven.

Figuur 2.15 **Percentage minderjarige kinderen in een huishouden met een inkomen tot 110% WSM, per huishoudenstype, Rotterdam 2011-2019**

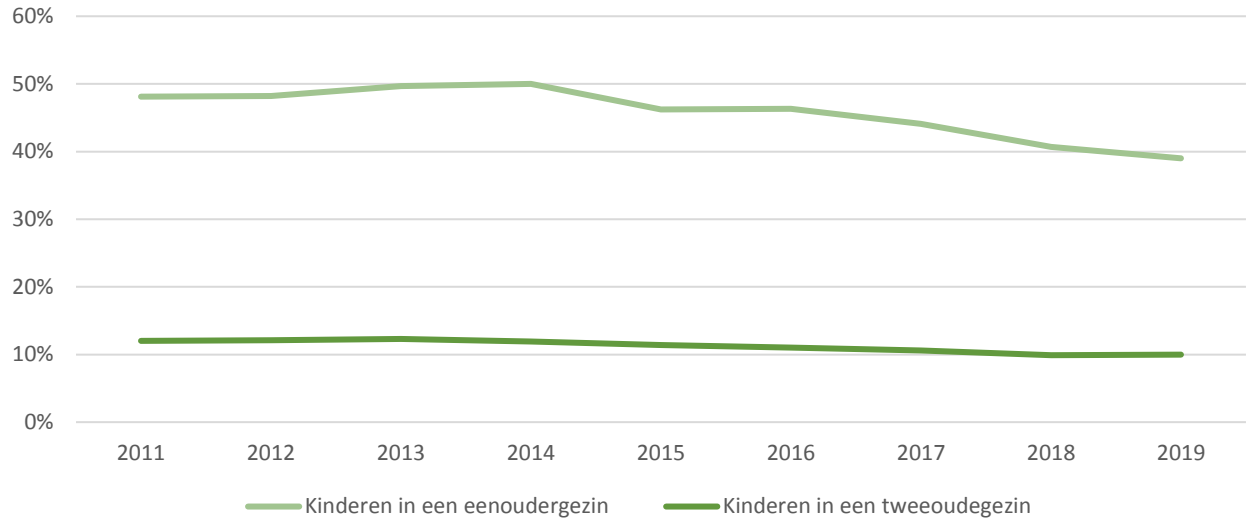

Bron: CBS, bewerking OBI

Tenslotte staat in de onderstaande tabel een overzicht van het aantal en percentage kinderen in een huishouden met een laag inkomen per gebied. De tabel is gesorteerd naar het percentage kinderen in een huishouden met een laag inkomen in het betreffende gebied.

Tabel 2.7 **Aantal en percentage minderjarige kinderen in een huishouden met een inkomen tot 110% WSM, per gebied, Rotterdam, 1-1-2019**

	Aantal	% minderjarige kinderen in een gezin met een laag inkomen
Feijenoord	3.800	26,1%
Delfshaven	3.100	22,7%
Charlois	2.800	22,1%
IJsselmonde	2.400	20,7%
Kralingen-Crooswijk	1.600	20,1%
Noord	1.400	18,4%
Rotterdam Centrum	600	18,2%
Rozenburg	300	12,9%
Hoogvliet	700	12,0%
Prins Alexander	1.900	10,8%
Overschie	400	10,0%
Hillegersberg-Schiebroek	900	9,6%
Hoek van Holland	200	8,3%
Pernis	100	7,2%
Totaal Rotterdam	**20.100**	**17,7%**

Bron: CBS, bewerking OBI

In de onderstaande tabel staat het aandeel minderjarige kinderen in een huishouden met een laag inkomen naar herkomstland, van de landen waarvan minimaal 2% behoort tot de lage inkomens. Van de minderjarige kinderen in een huishouden met minstens een jaar een laag inkomen is rond een kwart van Nederlandse origine. Rond een vijfde heeft een Marokkaanse achtergrond, en nog eens een tiende een Turkse achtergrond. Kinderen met een Marokkaanse of Antilliaanse achtergrond behoren rond vier keer vaak tot een langdurig arm huishouden dan kinderen met een Nederlandse achtergrond. Bij de langdurig arme huishoudens valt het hoge aandeel kinderen met een vluchtelingenachtergrond op.

Tabel 2.8 **Minderjarige kinderen in een huishouden met een inkomen tot 110% WSM, naar migratieachtergrond (Rotterdam, 1-1-2019)**

	Ten minste 1 jaar			4 jaar en langer		
	Aantal	**Procent**	**% doelgroep**	**Aantal**	**Procent**	**% doelgroep**
Nederland	5.000	24,6	10,0%	2.500	23,5	5,3%
Marokko	4.200	20,9	31,0%	2.500	23,9	19,8%
ov niet-westers	2.900	14,4	24,6%	1.500	14,5	15,3%
Turkije	1.800	9,1	19,3%	1.000	9	10,8%
Antillen/Aruba	1.700	8,3	30,7%	900	8,5	20,7%
EU-MOE-landers	1.300	6,4	14,9%	500	5	7,3%
Suriname	1.100	5,6	15,3%	600	6	9,4%
Syrië	900	4,3	73,7%	200	1,8	49,3%
Somalië	500	2,6	58,2%	400	3,8	49,8%
Kaapverdië	400	1,8	16,1%	200	1,9	9,9%
Overig westers	400	2,1	11,2%	200	2	6,3%
Totaal	20.100	100	17,7%	10.600	100	10,2%

Bron: CBS, bewerking OBI

Het percentage lage inkomens is vooral hoog onder kinderen uit vluchtelingenlanden als Syrië, Somalië, Sierra Leone, Guinee en Congo. Rond de helft van de kinderen uit deze herkomstlanden leeft in een huishouden met een laag inkomen.

2.7 Sekse

Ruim de helft (55%) van de gezinshoofden van de doelgroep van het armoedebeleid is vrouw. Bij de langdurig armen is het aandeel vrouwen nog hoger: bij 59% van de huishoudens met vier jaar of langer een laag inkomen staat een vrouw aan het hoofd.

Tabel 2.9 **Huishoudens met een inkomen tot 110% WSM: huishoudenstype (Rotterdam, 1-1-2019)**

	Ten minste 1 jaar			4 jaar en langer		
	Aantal	**Procent**	**% doelgroep**	**Aantal**	**Procent**	**% doelgroep**
Man	25.100	45%	16%	13.000	41%	9%
Vrouw	31.100	55%	27%	19.000	59%	18%
Totaal	56.200	100%	20%	32.100	100%	12%

Bron: CBS, bewerking OBI

Uit de figuur hierna wordt duidelijk dat huishoudens met een vrouw aan het hoofd bijna twee keer zo vaak tot de lage inkomens behoren dan huishoudens met een man als gezinshoofd. Van alle Rotterdamse vrouwen met een zelfstandig huishouden heeft 25% een laag inkomen, tegen 15% van de mannen.

Figuur 2.16 **Percentage huishoudens met een laag inkomen en een langdurig laag inkomen naar sekse (Rotterdam, 1-1-2019)**

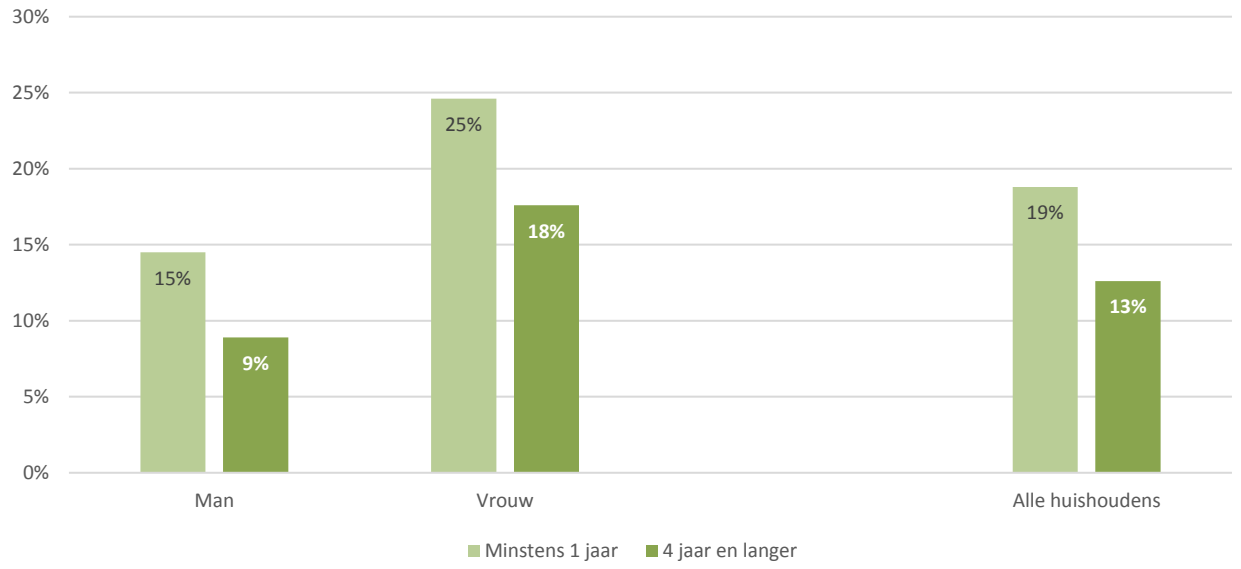

Bron: CBS, bewerking OBI

Op de korte termijn daalde het aandeel lage inkomens bij beide seksen licht. Op de lange termijn laat het aandeel bij vrouwen vanaf 2014 een lichte daling zien, terwijl dit van de mannen stabiel blijft. Deze ontwikkeling is te zien in de onderstaande figuur.

Figuur 2.17 **Ontwikkeling van het percentage huishoudens met een inkomen tot 110% WSM, naar sekse van de hoofdkostwinner, Rotterdam 2011-2019**

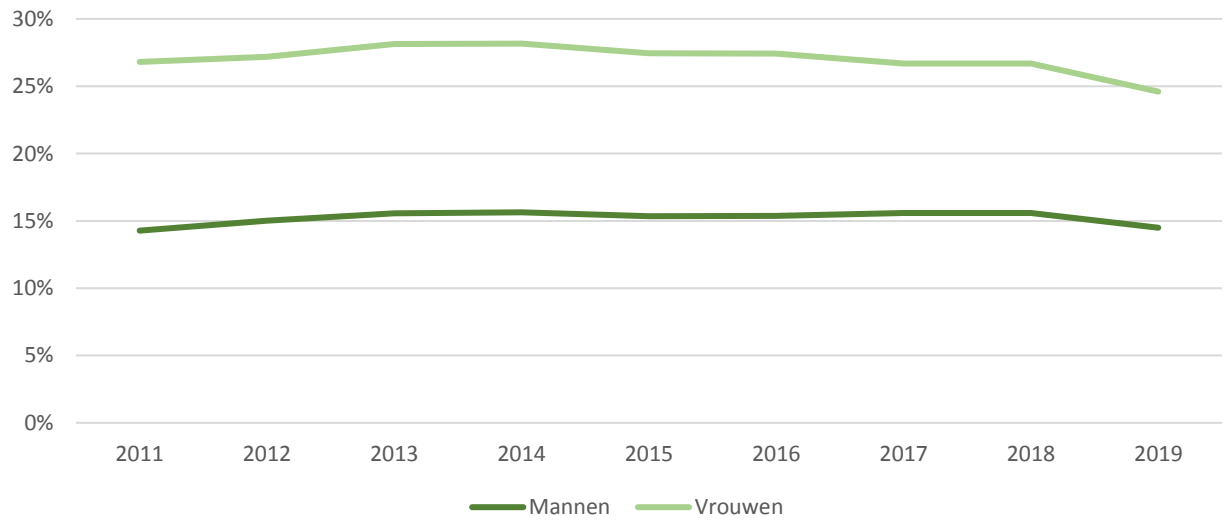

Bron: CBS, bewerking OBI

2.8 Leeftijd

Dat leeftijd een belangrijke rol speelt bij het risico op langdurige armoede zien we in de onderstaande tabel: het percentage huishoudens met een laag inkomen loopt op per leeftijdscategorie: meer dan driekwart van de hoofdkostwinners in de huishoudens met een langdurig laag inkomen is 45 jaar of ouder.

Tabel 2.10 **Huishoudens met een inkomen tot 110% WSM naar leeftijd (Rotterdam, 1-1-2019)**

	Ten minste 1 jaar			4 jaar en langer		
	Aantal	**Procent**	**% doelgroep**	**Aantal**	**Procent**	**% doelgroep**
tot 25 jaar	1.500	3%	16%	100	0%	2%
25 tot 45 jaar	16.100	29%	15%	6.900	21%	8%
45 tot 65 jaar	20.200	37%	19%	12.500	38%	13%
65 jaar of ouder	17.100	31%	25%	13.100	40%	20%
Totaal	54.800	100%	19%	32.600	100%	13%

Bron: CBS, bewerking OBI

In de onderstaande figuur staat het aandeel lage inkomens per leeftijdsklasse. Bij de jongeren tot 25 jaar zien we dat het percentage langdurig lage inkomens relatief klein is. Het aandeel lage inkomens is redelijk gelijkmatig over de verschillende leeftijdsklassen verdeeld; alleen de 65-plussers hebben duidelijk vaker een laag inkomen dan de 65-minners.

Figuur 2.18 **Percentage huishoudens met een laag inkomen en een langdurig laag inkomen naar leeftijdsklasse (Rotterdam 2019)**

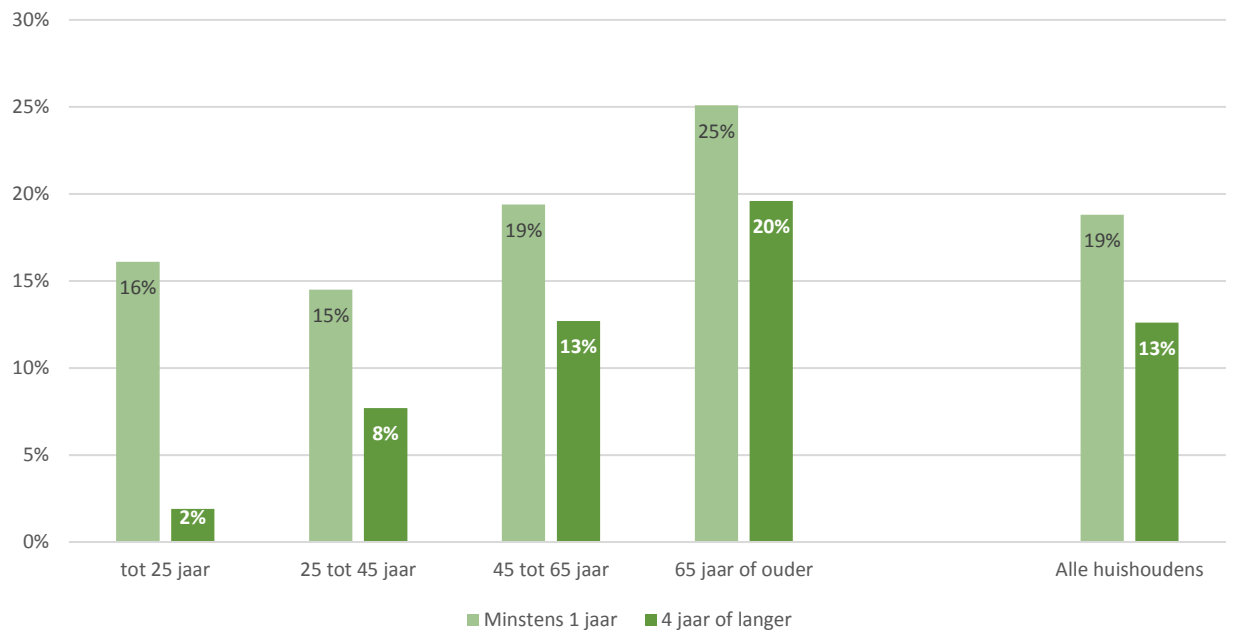

Bron: CBS, bewerking OBI

Het aandeel lage inkomens onder hoofdkostwinners tot 45 jaar laat op de langere termijn een daling zien; tussen 2017 en 2019 verscherpte die daling nog eens. Ook de daling bij de hoofdkostwinners tussen 45 en 65 jaar zet door. Bij de 65-plussers bleef het percentage lage inkomens ten opzichte van 2018 gelijk. De trend staat weergegeven in de onderstaande figuur.

Figuur 2.19 **Percentage huishoudens met een inkomen tot 110% WSM naar leeftijd van de hoofdkostwinner (Rotterdam 2011-2019)**

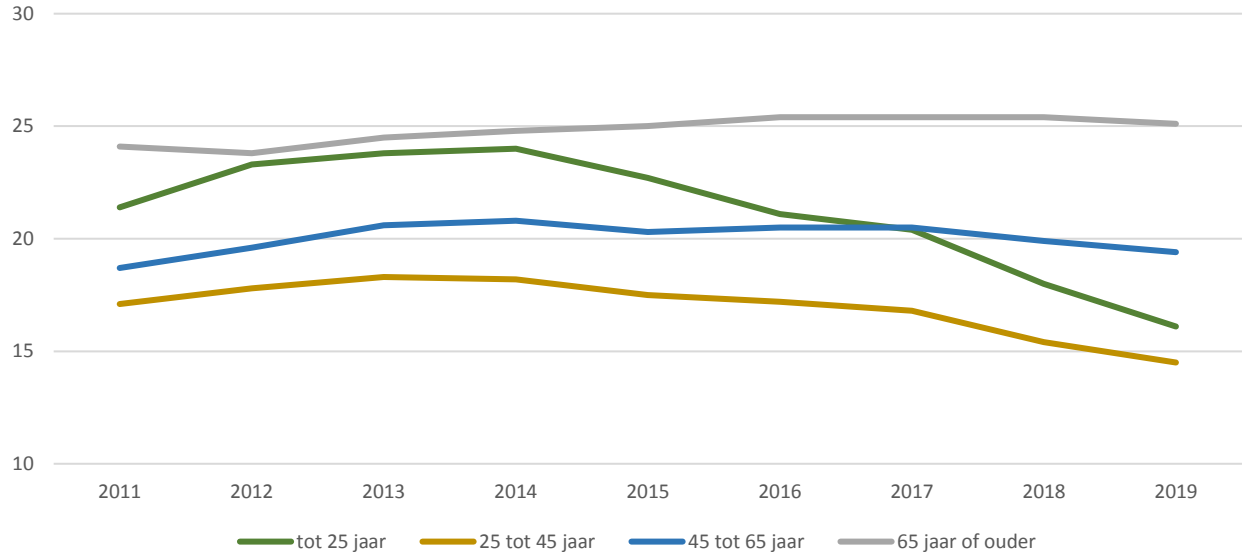

Bron: CBS, bewerking OBI

Zoomen we in op de 65-plussers, dan zien we dat het percentage lage inkomens onder ouderen met een migratieachtergrond vele malen hoger is dan dat van de ouderen van Nederlandse origine. Bij Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse ouderen ligt het aandeel lage inkomens rond 60%, terwijl dit bij de Nederlandse ouderen op 13% ligt. Ook het risico op langdurige armoede ligt voor de ouderen van buitenlandse origine aanmerkelijk hoger; vooral het risico bij Turkse en Marokkaanse ouderen ligt hoog. De gegevens zijn bijeengebracht in de onderstaande tabel en figuur.

Tabel 2.11 **Huishoudens met een inkomen tot 110% WSM, hoofdkostwinner 65+ naar migratieachtergrond (Rotterdam, 1-1-2019)**

	Ten minste 1 jaar			4 jaar en langer		
	Aantal	**Procent**	**% doelgroep**	**Aantal**	**Procent**	**% doelgroep**
Nederland	8.000	46,9	16%	6.000	46,1	13%
Antillen/Aruba	700	3,9	65%	500	3,8	52%
Suriname	2.100	12,5	51%	1.700	13,1	42%
Kaapverdië	700	4	55%	500	4,1	43%
Turkije	1.300	7,6	68%	1.000	7,9	55%
Marokko	1.100	6,7	63%	800	6,4	48%
Overig westers	600	3,4	43%	500	3,6	36%
EU-MOE-landers	900	5,3	23%	700	5,4	19%
Overig niet-westers	1.600	9,6	46%	1.300	9,6	37%
Rotterdam	17.100	100	25%	13.100	100	20%

Bron: CBS, bewerking OBI

Figuur 2.20 **Percentage huishoudens met een laag inkomen en een langdurig laag inkomen van 65-plussers naar migratieachtergrond (Rotterdam, 1-1-2019)**

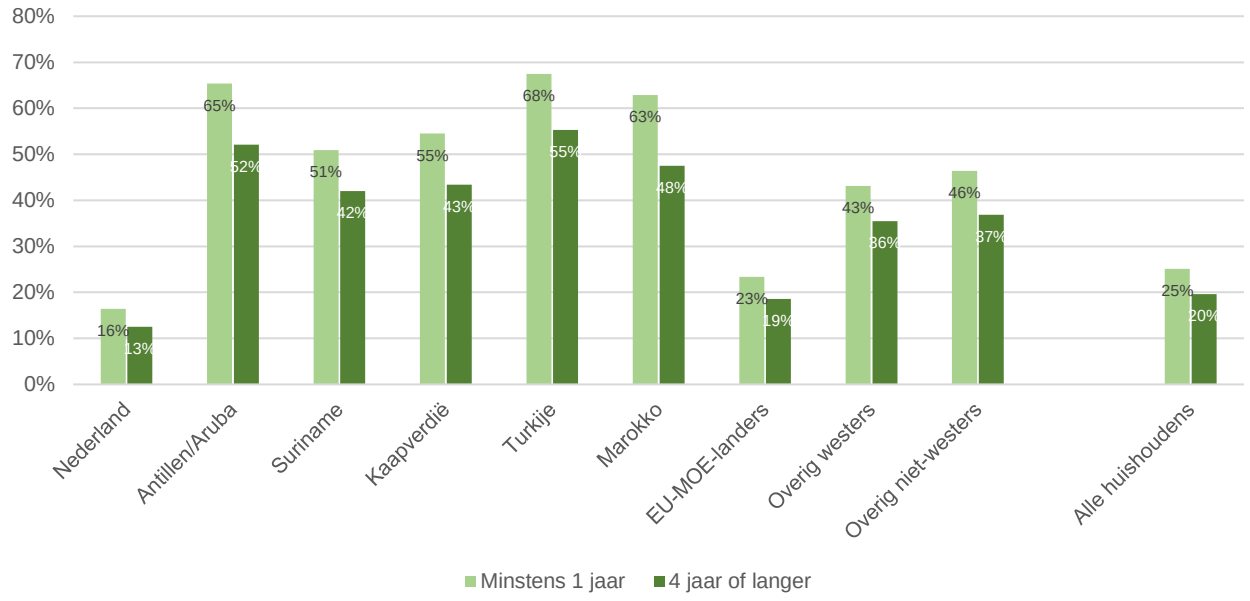

Bron: CBS, bewerking OBI

2.9 Migratieachtergrond

In de voorgaande paragrafen kwam al aan de orde dat in de groep lage inkomens Rotterdammers met een migratieachtergrond zijn oververtegenwoordigd. De groep inkomens tot 110% WSM bestaat voor ruim 60% uit Rotterdammers met een migratieachtergrond. De grootste herkomstgroepen zijn traditioneel de Rotterdammers met een Surinaamse, Marokkaanse, Turkse of overige niet-westerse achtergrond. Het aandeel lage inkomens ligt veruit het hoogst bij de Rotterdammers van Marokkaanse en Antilliaanse origine: van hen heeft respectievelijk 40% en 35% een laag inkomen, terwijl dit bij de Rotterdammers met een Nederlandse achtergrond op 13% ligt. De kans op langdurige armoede ligt bij de Marokkaanse groep ruim drie keer zo hoog als bij de Nederlandse groep. In de navolgende tabel en figuur staan de betreffende cijfers weergegeven.

Tabel 2.12 **Huishoudens met een inkomen tot 110% WSM naar migratieachtergrond (Rotterdam, 1-1-2019)**

	Ten minste 1 jaar			4 jaar en langer		
	Aantal	**Procent**	**% doelgroep**	**Aantal**	**Procent**	**% doelgroep**
Nederland	19.300	35%	12%	12.100	37%	8%
Antillen/Aruba	3.400	6%	31%	1.800	6%	22%
Suriname	6.700	12%	26%	4.200	13%	18%
Kaapverdië	1.700	3%	23%	1.100	3%	16%
Turkije	4.800	9%	28%	2.800	9%	18%
Marokko	5.500	10%	37%	3.300	10%	25%
EU-MOE-landen	3.300	6%	15%	1.600	5%	10%
Somalië	400	1%	53%	300	1%	42%
Syrië	800	1%	66%	200	1%	45%
Overig westers	1.800	3%	19%	1.100	3%	15%
Overig niet-westers	7.100	13%	27%	4.100	13%	
Totaal	54.800	100%	19%	32.600	100%	13%

Bron: CBS, bewerking OBI

Figuur 2.21 **Percentage huishoudens met een laag inkomen en een langdurig laag inkomen naar herkomst (Rotterdam, 1-1-2019)**

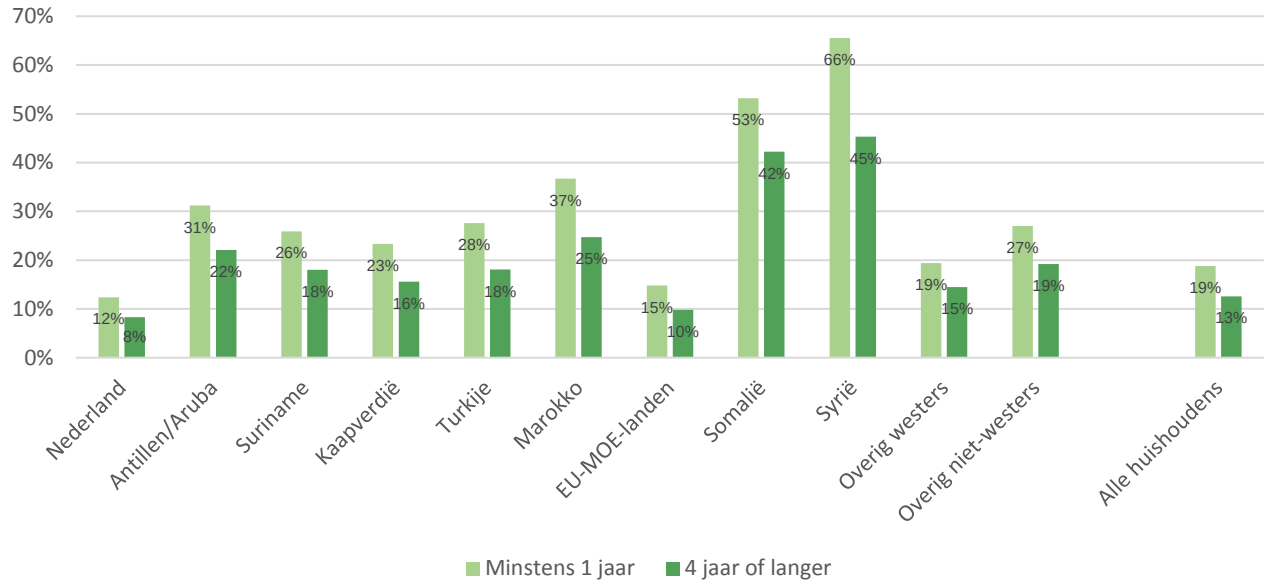

Bron: CBS, bewerking OBI

In vergelijking met 2018 zien we ongeacht de herkomst een daling van het aandeel lage inkomens. De scherpste daling zien we bij de categorie 'overig niet-westers'. De ontwikkeling op de lange termijn staat weergegeven in de onderstaande figuur. In de periode 2011-2019 zien we de grootste afname van het aandeel lage inkomens bij categorie 'overig niet-westers', overig westers en onder EU-MOE-landers.

Figuur 2.22 **Percentage huishoudens met een inkomen tot 110% WSM naar migratieachtergrond van de hoofdkostwinner, Rotterdam 2011-2019**

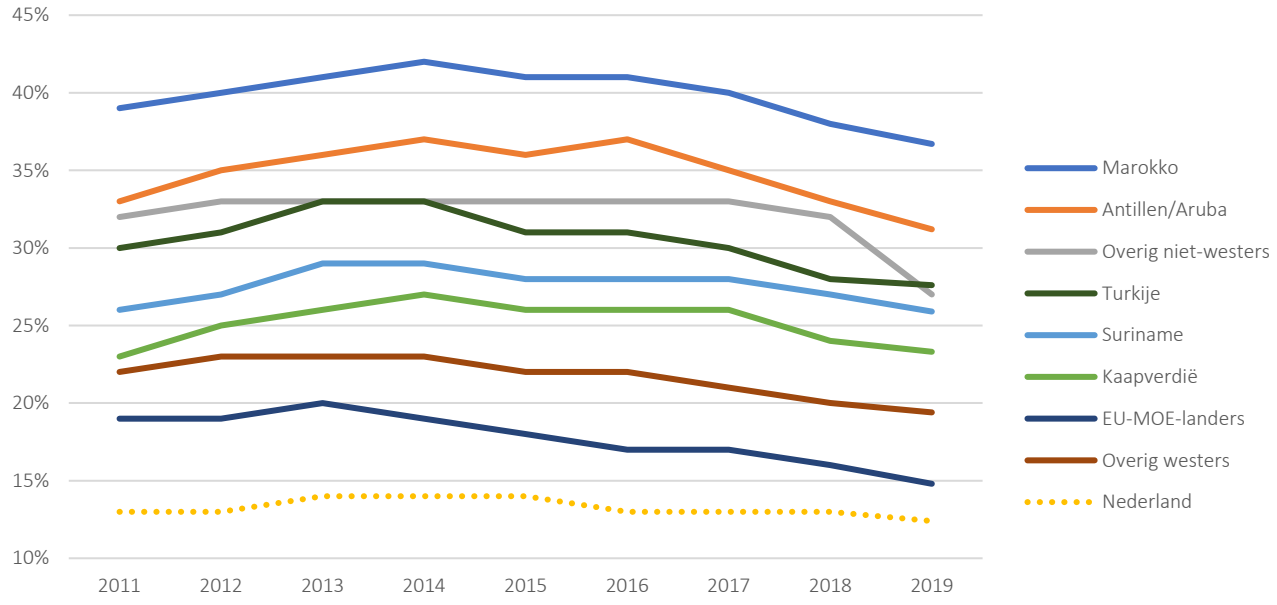

Bron: CBS, bewerking OBI

2.10 Opleidingsniveau[3]

Rond 40% van de huishoudens met een laag inkomen heeft een hoofdkostwinner die niet meer dan basisonderwijs heeft gehad. Nog eens de 40% heeft niet meer dan Mbo 3.

Tabel 2.13 Huishoudens met een inkomen tot 110% WSM naar opleidingsniveau (Rotterdam, 1-1-2019)

	Tenminste 1 jaar			4 jaar of langer		
	Aantal	Procent	% doelgroep	Aantal	Procent	% doelgroep
Basisonderwijs	20.800	39%	45%	14.600	45%	35%
Vmbo-b/k, mbo1	9.700	18%	29%	5.900	18%	19%
Vmbo-g/t, avo onderbouw	3.100	6%	21%	1.900	6%	14%
Mbo 2 en Mbo 3	8.600	16%	17%	4.800	15%	11%
Mbo 4	3.800	7%	11%	1.900	6%	6%
Havo, vwo	2.700	5%	15%	1.300	4%	8%
Hbo-, wo-bachelor	3.400	6%	7%	1.500	5%	3%
Hbo-, wo-master, doctor	1.700	3%	4%	600	2%	2%
ROTTERDAM	53.800	100%	19%	32.500	100%	13%

Wie alleen basisonderwijs heeft afgesloten, loopt veruit de grootste kans op en laag inkomen: 45%. Ruim een derde van de kostwinners met alleen basisonderwijs heeft een langdurig laag inkomen. Rond een kwart van de Rotterdammers met een VMBO-diploma heeft een laag inkomen.

Figuur 2.23 Percentage huishoudens met een laag inkomen en een langdurig laag inkomen naar opleidingsniveau (Rotterdam, 1-1-2019)

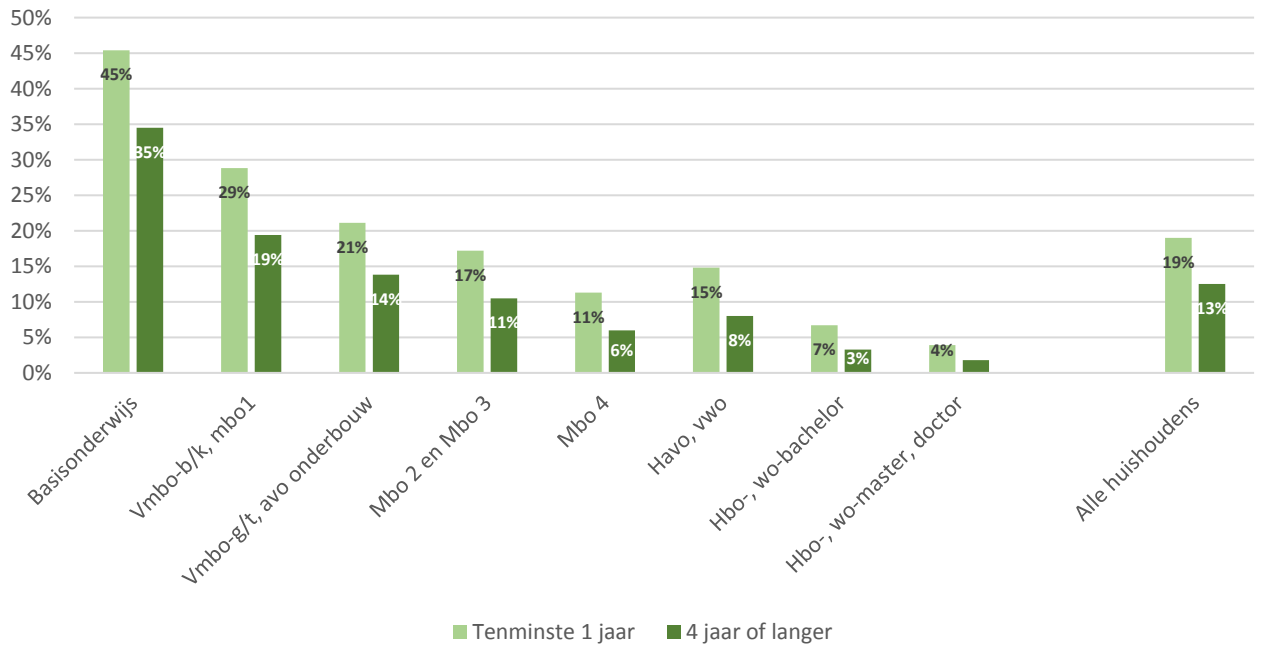

Bron: CBS, bewerking OBI

[3] Gegevens over opleidingsniveau zijn niet van alle huishoudens voorhanden. Door weging kan de verdeling over de hele populatie worden benaderd. De randtotalen wijken hierdoor af van de totalen in de andere paragrafen.

Bekijken we de langjarige trend, dan zien we dat het aandeel lage inkomens onder hoofdkostwinners met alleen basisonderwijs tot 2016 relatief sterk steeg. In de periode daarna is er sprake van een lichte daling. Het aandeel hoofdkostwinners met alleen Vmbo of Mbo 1 blijft relatief hoog, terwijl het risico voor Vmbo-g/t vanaf 2017 daalde. Bij gediplomeerden Mbo 2 tot en met 3 bleef het aandeel redelijk stabiel, terwijl het voor gediplomeerden MBO 4, HAVO/VWO, HBO en academisch onderwijs juist daalde.

Figuur 2.24 **Percentage huishoudens met een inkomen tot 110% WSM naar het opleidingsniveau van de hoofdkostwinner (Rotterdam 2011-2019)**

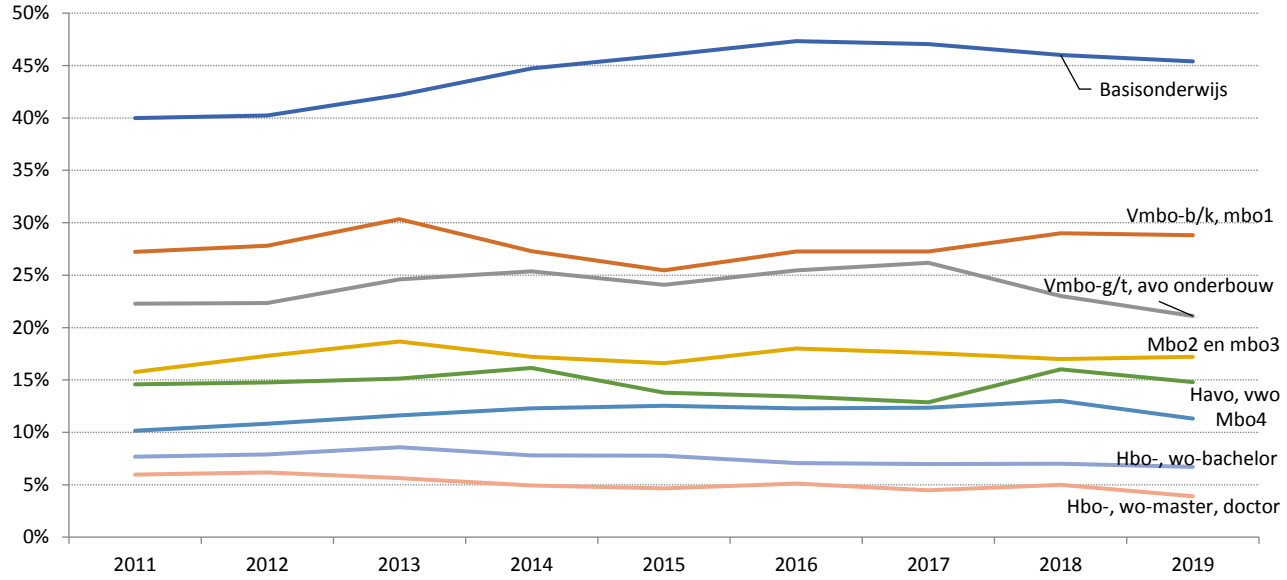

Bron: CBS, bewerking OBI

2.11 Gebied en buurt

Het hoogste percentage lage inkomens vinden we in Feijenoord, Delfshaven, Kralingen-Crooswijk en Charlois. In deze gebieden woont bijna de helft van alle Rotterdamse huishoudens met een laag inkomen. Het percentage lage inkomens is veruit het grootst in Feijenoord: 27%.

Tabel 2.14 **Huishoudens met een inkomen tot 110% WSM per gebied (Rotterdam, 1-1-2019)**

	Minstens 1 jaar			4 jaar of langer		
	Aantal	Procent	% doelgroep	Aantal	Procent	% doelgroep
Stadscentrum	2.600	5%	15%	1.500	5%	11%
Delfshaven	8.200	15%	24%	4.800	15%	17%
Overschie	1.300	2%	16%	800	2%	10%
Noord	4.700	9%	18%	2.800	9%	13%
Hillegersberg-Schiebroek	2.600	5%	13%	1.500	5%	8%
Kralingen-Crooswijk	4.900	9%	21%	3.100	9%	15%
Feijenoord	8.900	16%	27%	5.600	17%	19%
IJsselmonde	5.000	9%	18%	2.900	9%	12%
Pernis	100	0%	6%	100	0%	3%
Prins Alexander	6.800	12%	15%	4.200	13%	10%
Charlois	6.700	12%	21%	3.600	11%	14%
Hoogvliet	2.100	4%	13%	1.200	4%	8%
Hoek van Holland	400	1%	9%	300	1%	6%
Rozenburg	500	1%	9%	300	1%	5%
Total	54.800	100%	19%	32.600	100%	13%

In de volgende figuur staat het percentage huishoudens met een (langdurig) inkomen tot 110% WSM per gebied.

Figuur 2.25 **Percentage huishoudens met een laag inkomen en een langdurig laag inkomen per gebied (Rotterdam, 1-1-2019)**

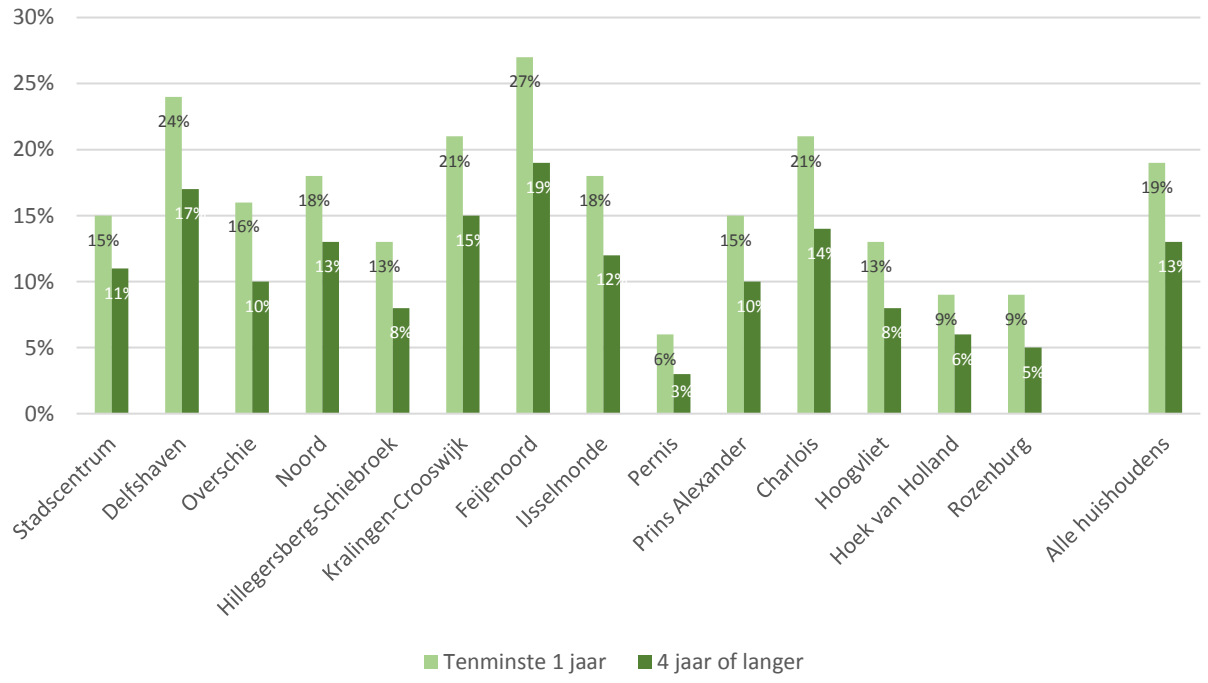

Bron: CBS, bewerking OBI

In vergelijking met 2018 is er in alle gebieden, behalve Overschie, Hillegersberg-Schiebroek, Pernis, Hoogvliet, Hoek van Holland en Rozenburg een afname van het percentage huishoudens met een laag inkomen. De verschillen zijn echter klein. In de onderstaande figuur staat de ontwikkeling per gebied over de jaren 2015-2019, uitgedrukt in procentpunten.

Figuur 2.26 **Ontwikkeling va het percentage huishoudens met een laag inkomen per gebied (Rotterdam 2015-2019)**

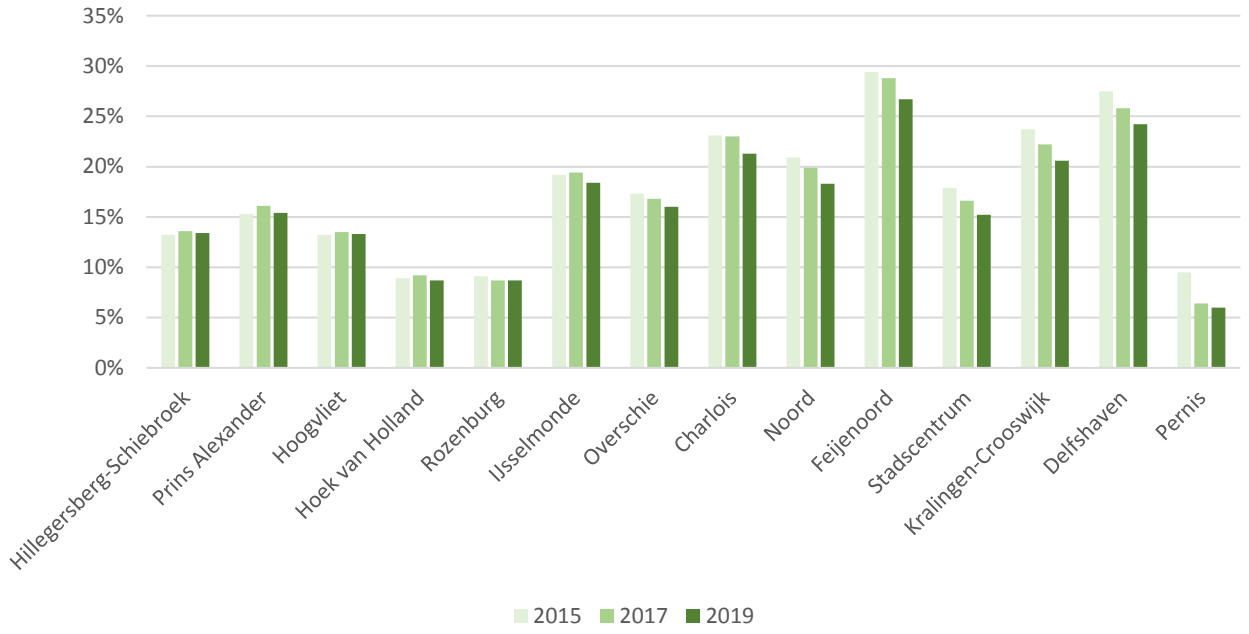

Kijken we naar de langjarige ontwikkeling, dan is het percentage lage inkomens licht toegenomen in Prins Alexander, Hoogvliet en Hillegersberg-Schiebroek. In Pernis, Delfshaven, Noord, Kralingen-Crooswijk, Stadscentrum, Feijenoord en Charlois zien we een meer dan gemiddelde afname van het percentage. In de navolgende grafieken is de ontwikkeling weergegeven van de percentuele ontwikkeling van de huishoudens met een inkomen tot 110% WSM per gebied en per buurt voor de periode 2015-2019.

Figuur 2.27 **Ontwikkeling van het percentage huishoudens met een inkomen tot 110% WSM per gebied in procentpunten (Rotterdam, 2015-2019)**

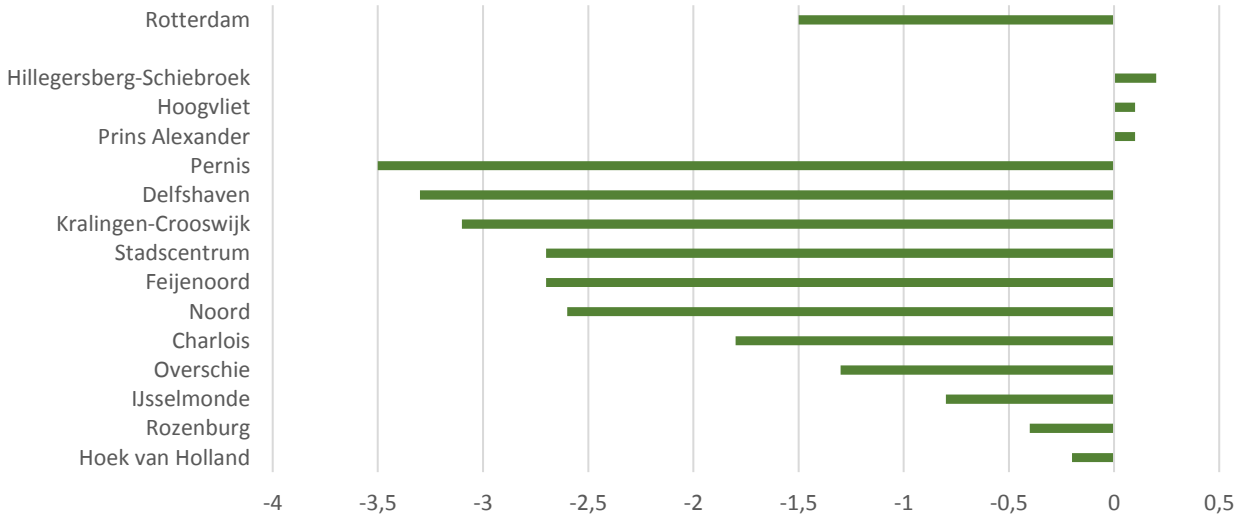

Bron: CBS, bewerking O

Figuur 2.28 **Ontwikkeling van het percentage huishoudens met een inkomen tot 110% WSM per buurt in procent-punten (Rotterdam, 2015-2019)**

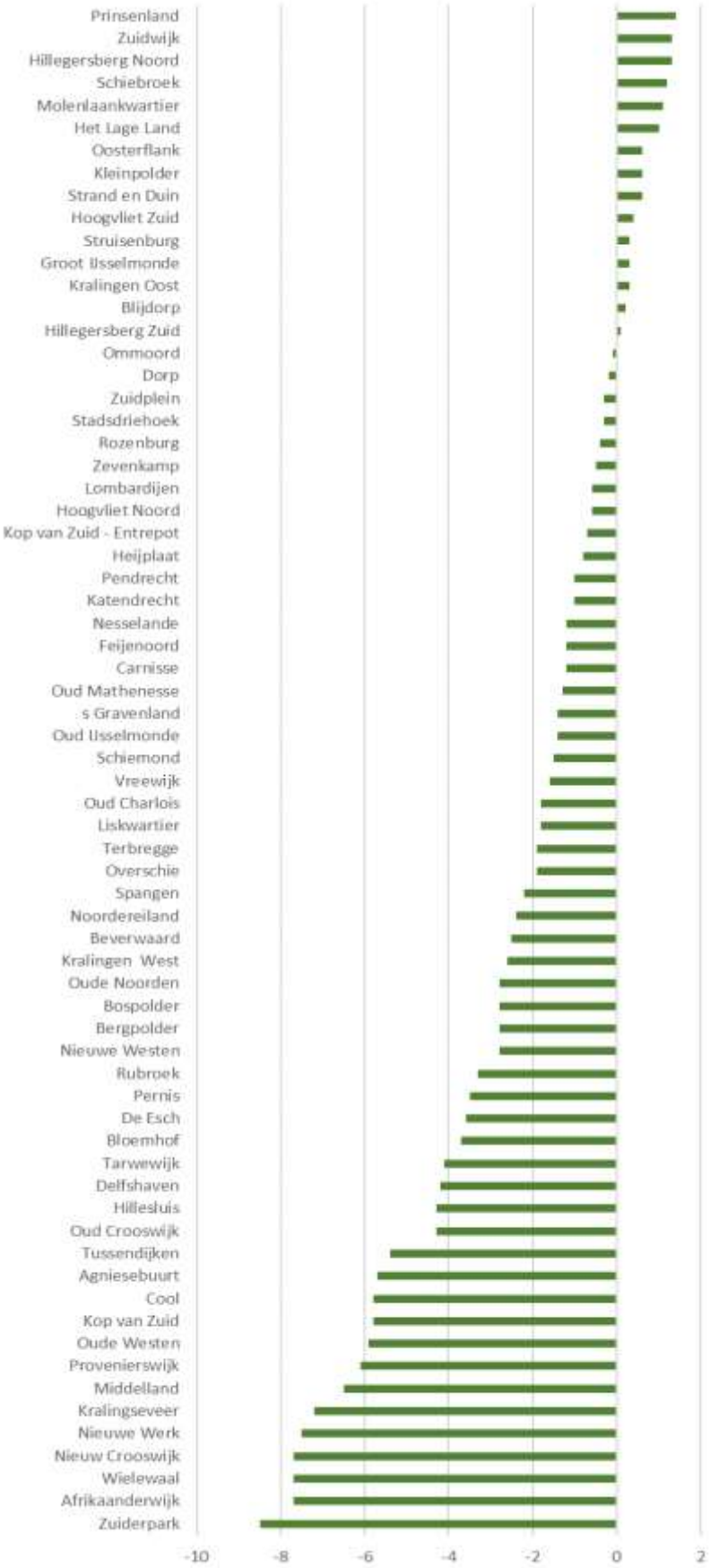

2.12 Problematische schulden

Onlangs publiceerde het CBS voor het eerst gegevens over het aantal huishoudens met problematische schulden per gemeente[4]. De meest recente cijfers betreffen het jaar 2018. In dat jaar was er bij ruim 50.800 huishoudens sprake van problematisch schulden. Dat is 16% van alle huishoudens in Rotterdam. In de onderstaande grafiek staat een overzicht van de ontwikkeling vanaf 2015.

Figuur 2.29 **Aantal huishoudens met geregistreerde problematische schulden in Rotterdam**

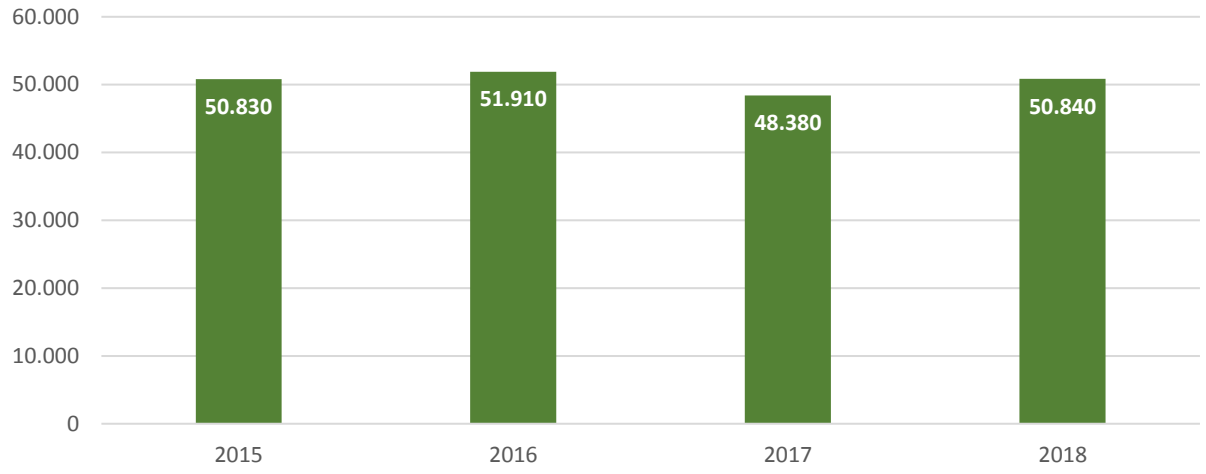

Bron: CBS

Kenmerken van de huishoudens met een problematische schuld

In de volgende grafieken worden de kenmerken van de huishoudens met problematische schulden afgezet tegen de huishoudens zonder schulden. Uit de grafieken komt naar voren dat kostwinners van huishoudens met een problematische schuld vaker:

- een niet-westerse migratieachtergrond hebben;
- tussen de 25 en 45 jaar zijn;
- lager of middelbaar opgeleid zijn;
- een bijstandsuitkering hebben;
- alleenstaand ouder zijn.

---

[4] Volgens CBS is er is sprake van een huishouden met geregistreerde problematische schulden als tenminste één persoon in het huishouden voldoet aan ten minste één van de volgende criteria op 1 januari van het betreffende verslagjaar:

- Volgt een WSNP-traject;
- Volgt een bij BKR geregistreerd minnelijk traject;
- Heeft een bij BKR geregistreerde betalingsachterstand;
- Is in het Centraal Curatele en Bewindregister (CCBR) opgenomen op grond van verkwisting en/of problematische schulden;
- Heeft ten minste zes maanden de zorgpremie niet betaald;
- Heeft een betalingsachterstand van een Wet Mulder-boete (boete voor lichte verkeersovertreding) bij het CJIB heeft waarvan de tweede aanmaning ten minste twee maanden openstaat, of zich al in een ernstigere wanbetalersfase bevindt. Daarnaast moet het openstaande bedrag in totaal minimaal 50 euro zijn Heeft langer dan 27 maanden een toeslagschuld van totaal minimaal 50 euro openstaan bij de Belastingdienst;
- Heeft langer dan 15 maanden een schuld van totaal minimaal 50 euro voor overige belastingaanslagen openstaan bij de Belastingdienst;
- Heeft een belastingschuld bij de Belastingdienst die in de 12 maanden voor het peilmoment oninbaar is geleden;
- Heeft een betalingsachterstand bij de DUO van 3 maanden of langer en van minimaal 270 euro.

Figuur 2.30

Problematische schulden naar migratieachtergrond

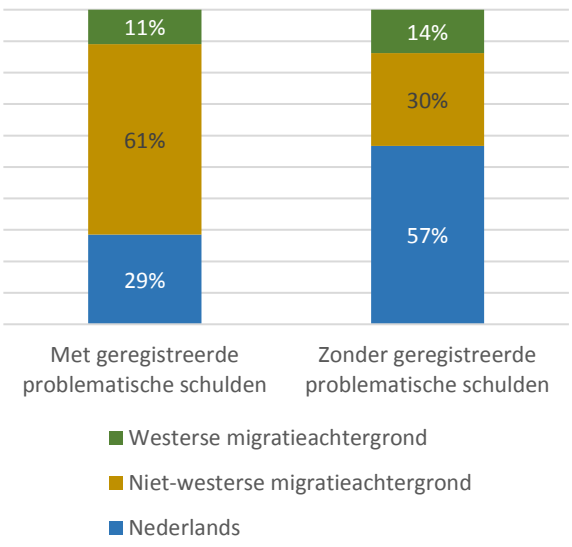

Figuur 2.31

Problematische schulden naar leeftijdsklasse

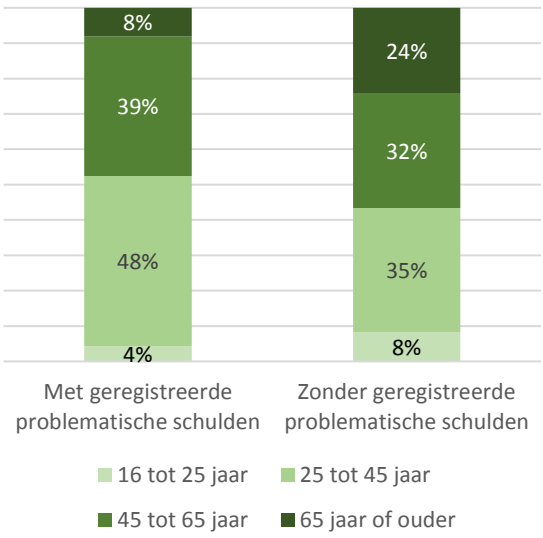

Figuur 2.32

Problematische schulden naar opleidingsniveau

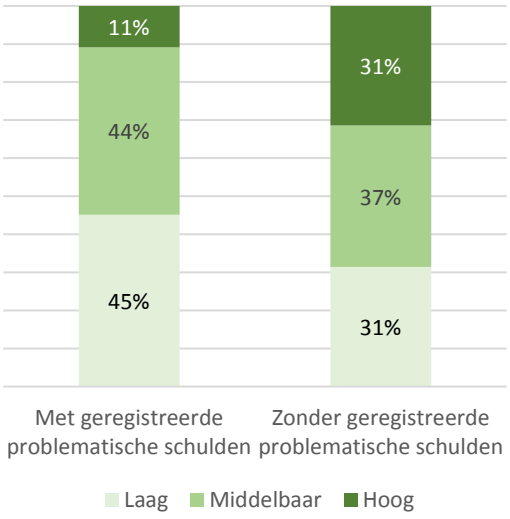

Figuur 2.33

Problematische schulden naar primaire bron van inkomen

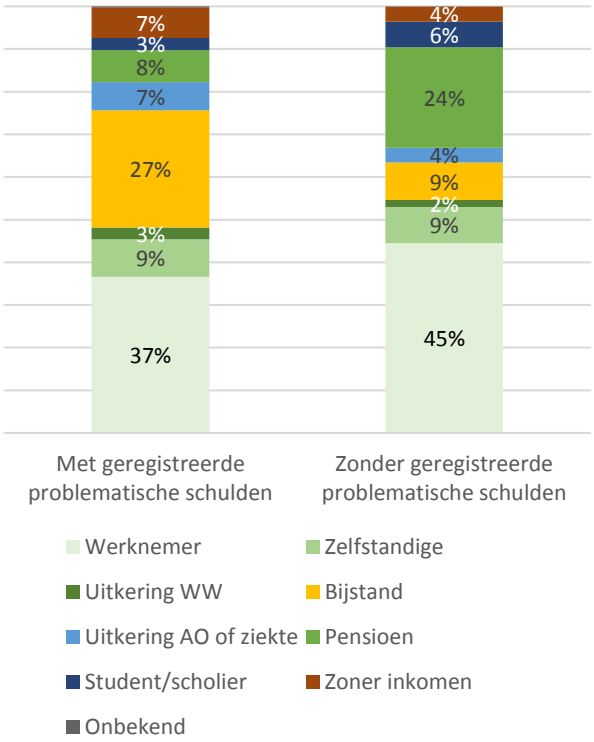

Figuur 2.34

Problematische schulden naar huishoudenstype

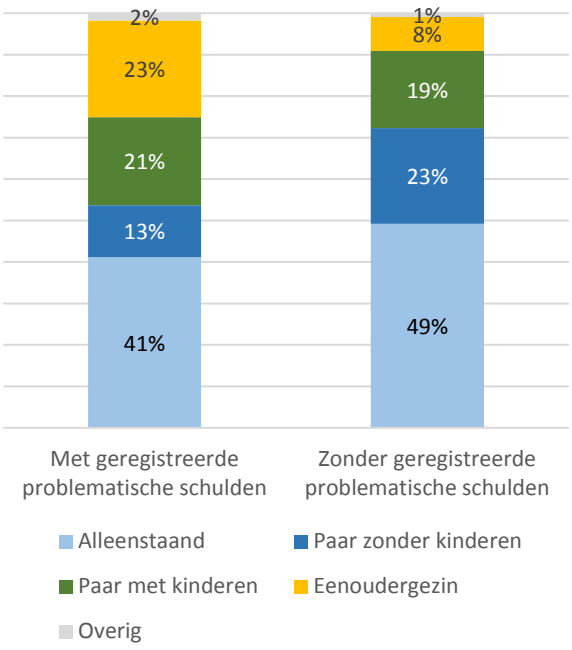

3 In- en uitstroom uit de armoede

3.1 Inleiding

Het percentage personen en huishoudens met een inkomen tot 110% WSM (verder: met een laag inkomen) schommelt al jaren rond de 20%. Toch is er sprake van dynamiek: ieder jaar is er instroom en uitstroom in de groep lage inkomens. Om een beeld te schetsen van deze dynamiek is op basis van CBS-gegevens nagegaan hoeveel personen en huishoudens jaarlijks in- en uit de doelgroep van het armoedebeleid stromen, en wat de achtergrond van deze stromen zijn. De gegevens zijn geanalyseerd over de periode 2011-2019.

3.2 In- en uitstroom 2011-2019

In de onderstaande figuur zijn de in- en uitstroomcijfers over de jaren 2011-2019 uitgezet. Daarin is te zien dat tot 2014 de instroom groter was dan de uitstroom. Vanaf dat jaar zijn in- en uitstroom (nagenoeg) gelijk, of is de uitstroom groter dan de instroom. In 2019 stroomden rond 24.600 personen uit de groep personen met een laag inkomen, terwijl 21.300 personen instroomden. Daarmee ligt de instroom 1% lager dan in 2018, terwijl de uitstroom steeg met 2%.

Figuur 3.1 In- en uitstroom uit de groep Rotterdammers met een laag inkomen (2011-2019)

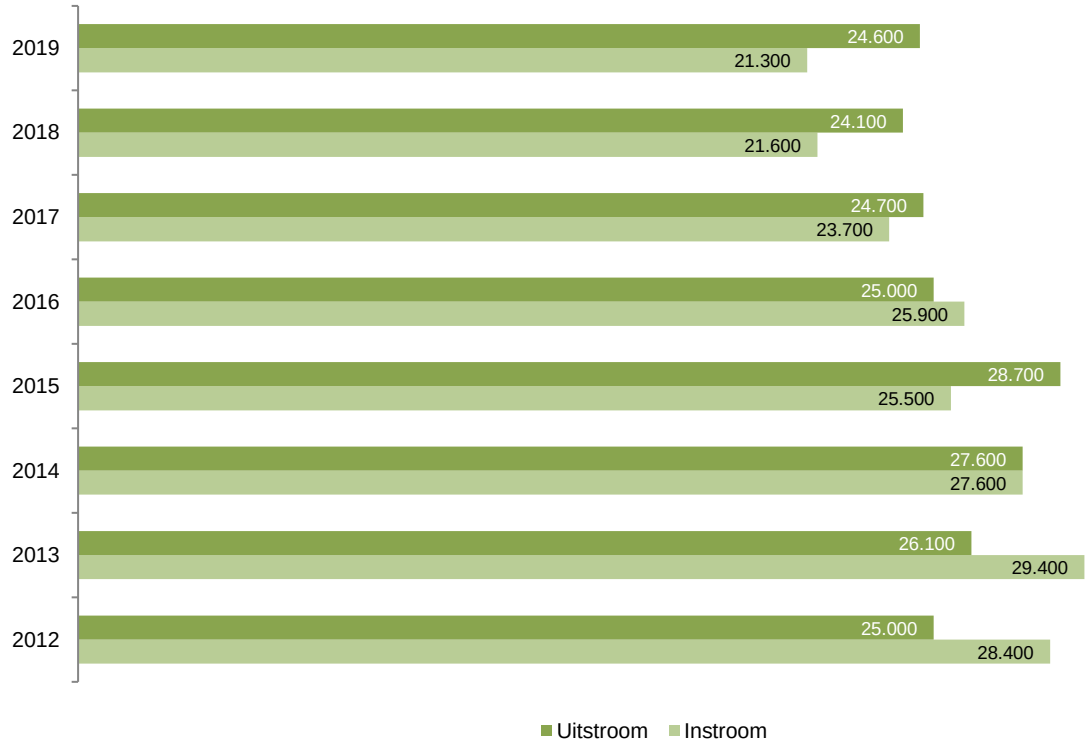

In de navolgende figuur is de langjarige trend nog wat beter te zien. Vanaf 2013 daalt de instroom, om in de periode 2015-2016 te stabiliseren; daarna treedt de daling verder in. De uitstroom daalde in de periode 2015-2016 na een constante stijging vanaf 2012; in de periode 2018-2019 stabiliseerde de uitstroom. Aan het saldo is te zien dat vanaf 2013 de uitstroom groter is dan de instroom; deze ontwikkeling stokt in de periode 2015-2016, om in de periode 2016-2018 weer door te zetten. In de periode 2018-2019 neemt het verschil tussen in- en uitstroom toe met 1.000 personen; het saldo bedraagt in 2018 2.500 personen.

Figuur 3.2 **In- en uitstroom uit de groep Rotterdammers met een laag inkomen (2011-2019)**

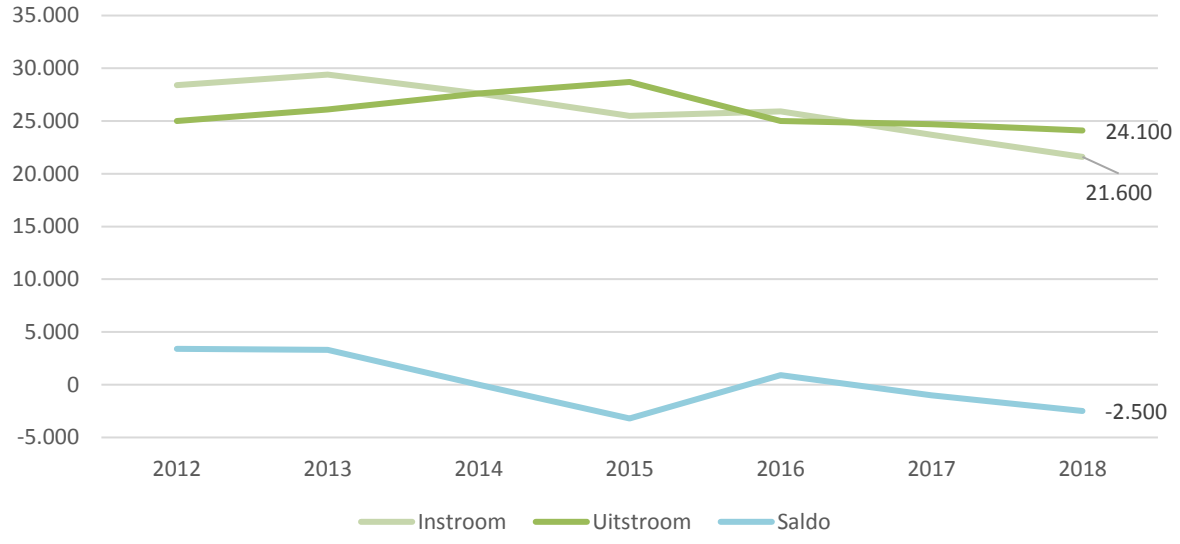

Als we dezelfde analyse maken op basis van het aantal huishoudens (bovenstaande personen kunnen immers deel uitmaken van hetzelfde huishouden), ontstaat het onderstaande beeld.

Figuur 3.3 **In- en uitstroom uit de groep Rotterdamse huishoudens met een laag inkomen (2011-2019)**

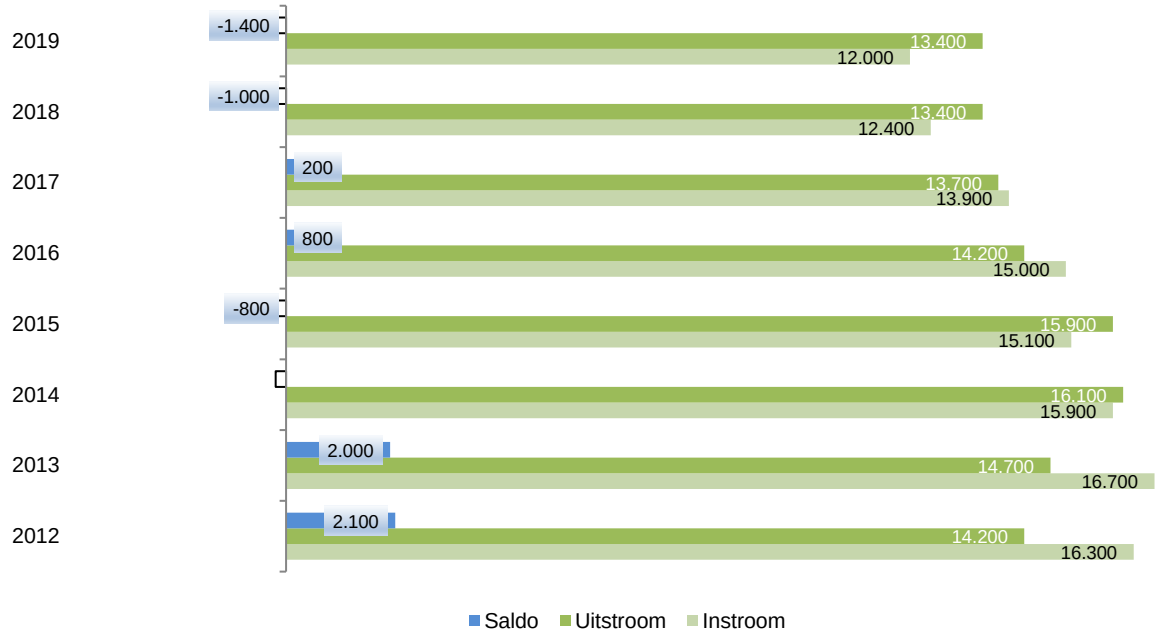

In de periode 2012-2014 groeide aantal huishoudens met een laag inkomen met jaarlijks rond de 2.000 huishoudens. Vanaf 2014 neemt de dynamiek duidelijk af, en blijft het saldo beneden de 1.000 huishoudens. In 2019 zien we het verschil tussen in- en uitstroom toenemen tot 1.400 huishoudens. De langjarige ontwikkeling op huishoudensniveau is nog eens te zien in de onderstaande figuur.

Figuur 3.4 **In- en uitstroom uit de groep Rotterdamse huishoudens met een laag inkomen (2011-2019)**

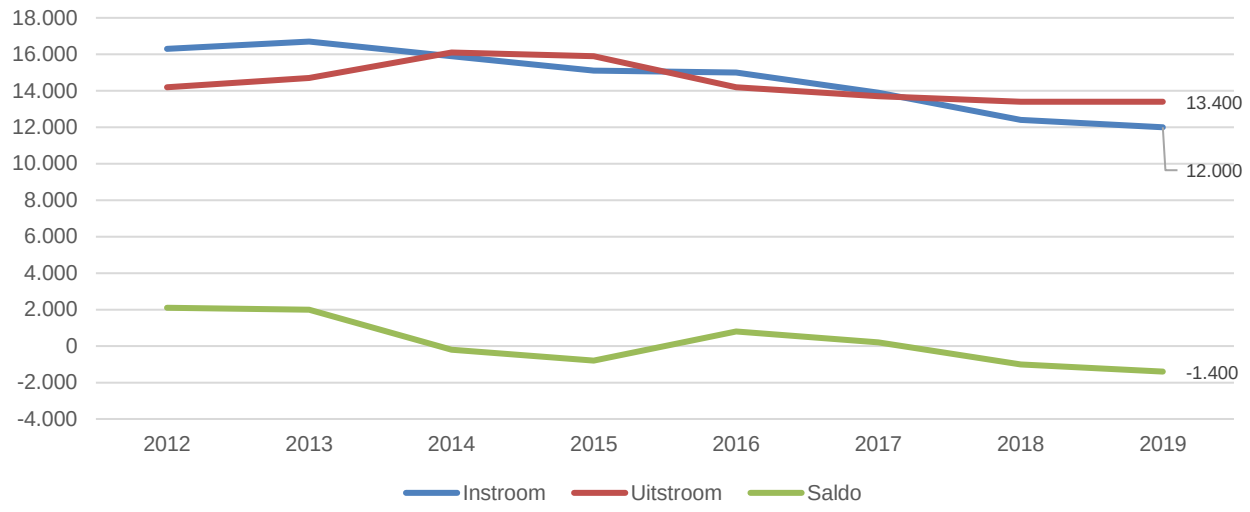

3.3 Achtergronden van instroom

Om de oorzaken van instroom in beeld te brengen, zoomen we in op de personen die in de periode 2018-2019 instroomden in de groep Rotterdammers met een laag inkomen. De instroom (dat zijn dus de personen die in 2018 niet, en in 2019 wel een laag inkomen hebben) kan verschillende oorzaken hebben. Die zijn in de onderstaande tabel te zien. Veruit de belangrijkste oorzaak is inkomensdaling: in ruim 60% van de gevallen gaat het om een inwoner van Rotterdam die een inkomensdaling doormaakte. In iets meer dan een vijfde van de gevallen gaat het om Rotterdammers die in 2018 niet tot de doelpopulatie behoorden. Dat kan zijn omdat ze niet heel 2018 een inkomen hadden, of behoorden tot een studentenhuishouden of waren geïnstitutionaliseerd. Van 13% werden over 2018 geen gegevens aangetroffen, wat betekent dat ze 'nieuw' zijn in de registratie, waarschijnlijk omdat ze in 2018 naar Nederland immigreerden. Tenslotte is te zien dat 5% van de instroom werd veroorzaakt door verhuizing naar Rotterdam. De helft van deze groep had bij die verhuizing al een laag inkomen, terwijl de helft gelijktijdig met de verhuizing instroomde in lage-inkomensgroep. De opbouw van de oorzaken van instroom is in de periode 2018-2019 nauwelijks veranderd.

Tabel 3.1 **Oorzaken van instroom in de groep Rotterdammers met een laag inkomen (2018-2019)**

	Aantal	%
Inkomensdaling (woonde al in Rotterdam)	13.200	62%
Voorafgaand jaar geen doelpopulatie*	4.400	20%
Immigratie/gegevens niet eerder bekend/geboren	2.700	13%
Verhuisd naar Rotterdam binnen NL (minima geworden)	500	3%
Verhuisd naar Rotterdam binnen NL (al minima)	500	2%
Totaal	**21.300**	**100%**

*) De doelpopulatie wordt gevormd door personen met het hele jaar inkomen, niet behorend tot een studenten-huishouden of geïnstitutionaliseerd

Rond een derde van de instromers had in het jaar vóór de instroom een inkomen tussen de 110 en 120% van het sociaal minimum; zij bevonden zich al 'aan de rand' van een laag inkomen. Rond 40% de instromers had vóór instroom een inkomen van 150% WSM of meer; deze groep had dus te maken met een relatief forse inkomensachteruitgang. Een belangrijk deel van deze groep valt dan ook terug van betaald werk naar een uitkering. Ook hier zien we in vergelijking met de vorige meting weinig verandering in de opbouw van deze groep.

Figuur 3.5 **Inkomensklasse van de instromers in het voorafgaande jaar (in % WSM)**

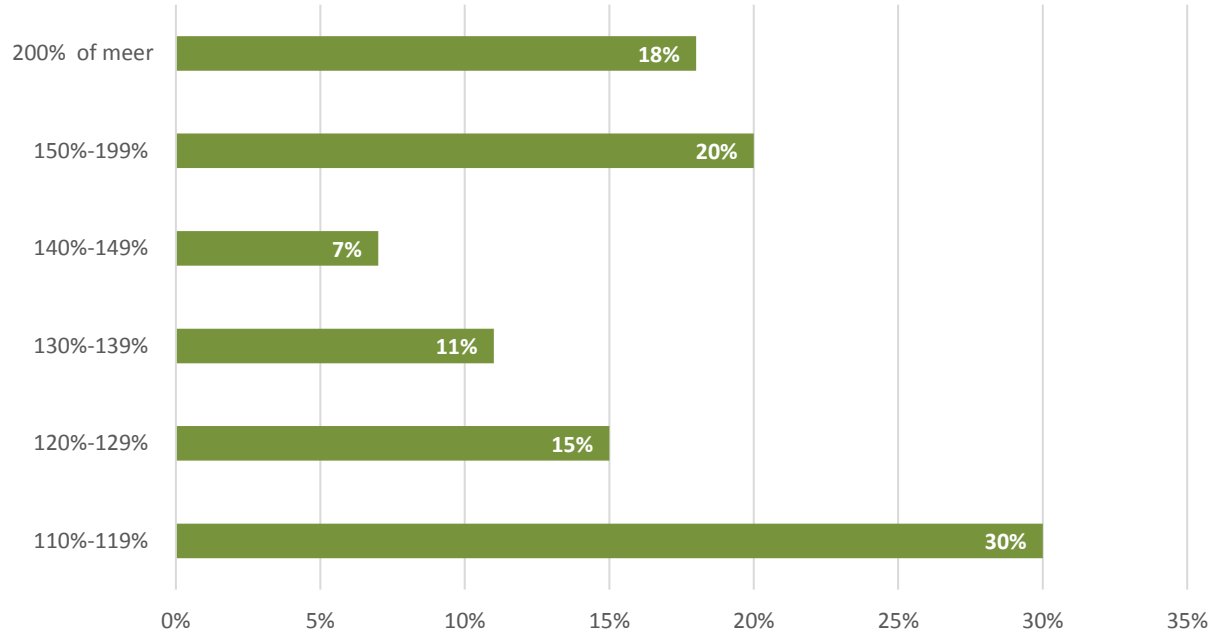

3.4 Achtergronden van uitstroom

Kijken we naar de achtergrond van de uitstroom (dus de personen die in 2017 wel, maar in 2018 niet meer tot de groep lage inkomens behoorden), dan zien we dat twee derde van de uitstroom wordt veroorzaakt door een inkomensstijging. Rond een vijfde van de uitstroom wordt veroorzaakt doordat de persoon niet meer behoort tot de doelpopulatie, bijvoorbeeld omdat er geen sprake meer is van een heel jaar inkomen. Rond een tiende bevond zich door overlijden, emigratie of een andere reden niet meer in de registratie. Tenslotte wordt 6% van de uitstroom veroorzaakt door verhuizing: de helft verhuisde daarmee ook uit de lage-inkomensgroep, terwijl de andere helft van deze groep deel bleef uitmaken.

Tabel 3.2 **Oorzaken van uitstroom uit de groep Rotterdammers met een laag inkomen (2018-2019)**

	Aantal	%
Inkomensstijging (woonde al in Rotterdam)	16.100	67%
Geen doelpopulatie meer	4.800	20%
Geëmigreerd/overleden/gegevens niet langer bekend/geboren	1.900	8%
Verhuisd binnen Nederland (geen minima meer)	700	3%
Verhuisd binnen Nederland (minima gebleven)	600	3%
Totaal	**24.100**	**100%**

Van de personen die de groep lage inkomens verlaten door een hoger inkomen, heeft een derde in het jaar na uitstroom een inkomen tussen 110 en 120% van het sociaal minimum; nog eens 17% heeft dan een inkomen tussen 120 en 130%. Een derde slaagt erin een inkomenssprong te maken naar een inkomen van 150% van het sociaal minimum of meer. Een volledig overzicht staat in de onderstaande figuur.

Figuur 3.6 Inkomensklasse van de uitstromers in het jaar na uitstroom (in % WSM)

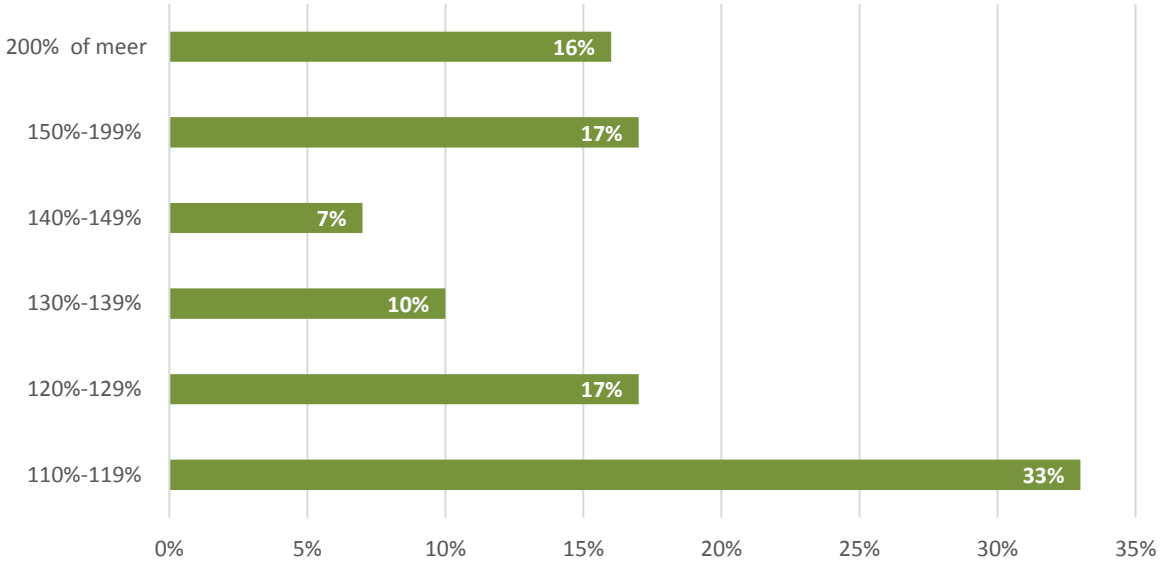

Uitstroom uit de doelgroep van het armoedebeleid gebeurt dus in de meeste gevallen door een stijging van het inkomen. Inkomensstijging wordt niet alleen veroorzaakt door werkaanvaarding: de belangrijkste voorspeller voor uitstroom is, met verandering van bron van inkomen, verandering in positie binnen het huishouden, in de meeste gevallen van alleenstaand naar samenwonend.

4 Gebruik van inkomensondersteuning

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt het gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen in het kader van het armoedebeleid aan de orde. De hier gepresenteerde cijfers zijn gebaseerd op registraties van de gemeente Rotterdam en andere instanties die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de diverse regelingen. De cijfers betreffen het jaar 2020.

Het gaat hier om gemeentelijke voorzieningen, of door de gemeente gesubsidieerde voorzieningen, te weten:

- AOW- en Jeugdtegoed
- Kwijtschelding afvalstoffenheffing
- Bijzondere bijstand
- Individuele Inkomenstoeslag
- Stichting Meedoen in Rotterdam
- Jeugdfonds Sport & Cultuur
- Premiebijdrage collectieve zorgverzekering
- Maatwerkbudget voor de wijkteams

Hoewel we deze regelingen in deze rapportage hebben samengebracht onder de noemer ‘inkomensondersteunende voorzieningen’, zijn er belangrijke verschillen in doelstelling en inzet, wat gevolgen heeft voor de wijze van verstrekking en mate van gebruik.

Met de invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 is de gemeentelijke ruimte voor inkomensondersteuning door het Rijk ingeperkt. Categoriale voorzieningen, zoals de AOW-toeslag, de Toelage voor kinderen van 4 tot en met 17 jaar en de Langdurigheidstoeslag, zijn daardoor niet meer toegestaan. De eerste twee voorzieningen zijn vervangen door het AOW- en Jeugdtegoed, die jaarlijks op de Rotterdampas worden bijgeschreven, en die uitsluitend mogen worden ingezet voor de aanschaf van producten die bijdragen aan sociale participatie. Deze bijschrijving vindt voor een belangrijk deel van de doelgroep wel nog volgens een geautomatiseerd systeem plaats: huishoudens waarvan bekend is dat zij tot de doelgroep behoren, krijgen het tegoed automatisch op de Rotterdampas bijgeschreven.

Ook kwijtschelding van afvalstoffenheffing vindt middels een dergelijke geautomatiseerde procedure plaats, waardoor het gebruik per definitie hoger ligt. Rotterdammers met een inkomen tot 100% WSM hebben recht op een gedeeltelijke kwijtschelding van afvalstoffenheffing. In 2020 bedraagt de maximale kwijtschelding 76,5% van het tarief; in 2019 was dit nog maximaal 75%.

Bijzondere bijstand wordt alleen op aanvraag verstrekt, en is een individuele voorziening om noodzakelijke kosten van bestaan, voor zover die niet kunnen worden bekostigd door het reguliere inkomen en andere voorliggende voorzieningen, te vergoeden. Voor de verstrekking van bijzondere bijstand vindt altijd een individuele toets plaats.

Rotterdammers met een inkomen tot 130% van het wettelijk minimumloon die in het jaar voorafgaand aan de aanvraag geen hoger inkomen hebben gehad, en geen perspectief hebben op inkomensverbetering, komen in aanmerking voor een individuele inkomenstoeslag (IIT) van 120 euro op jaarbasis.

Stichting Meedoen in Rotterdam (voorheen stichting Leergeld) en het Jeugdfonds Sport & Cultuur zijn fondsen waarop huishoudens met kinderen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum een beroep kunnen doen om kosten van deelname aan sport- of culturele activiteiten, al dan niet in clubverband, voor zover die niet door een andere voorziening wordt vergoed, te bekostigen. Stichting Meedoen vergoedt ook andere kosten die de participatie van kinderen aan de samenleving ondersteunen, waaronder de kosten van een computer of fiets. Beide fondsen keren een toegekende verstrekking direct uit aan vereniging of leverancier; de bedragen worden dus niet direct uitgekeerd aan de aanvrager.

Inwoners van Rotterdam met een inkomen tot 130% van het wettelijk minimumloon die deelnemen aan het Rotterdampakket van zorgverzekeraar VGZ komen in aanmerking voor een bijdrage aan de premie van 120 euro op jaarbasis.

Tenslotte is het Maatwerkbudget een budget dat door de professionals in de Wijkteams naar eigen inzicht kan worden ingezet in geval van acute financiële nood bij een huishouden. Het Maatwerkbudget wordt dus niet op aanvraag van een huishouden ingezet, maar uitsluitend als er naar het oordeel van de professional sprake is van acute financiële nood, die niet kan worden gelenigd door een andere voorliggende voorziening. De mate van gebruik is dus sterk afhankelijk van de beoordeling van de professional, en niet van aanvraag door de gebruiker.

In de navolgende paragrafen gaan we in op het gebruik en bereik van de verschillende voorzieningen.

4.2 AOW- en Jeugdtegoed

AOW'ers en kinderen (van 4 tot 18 jaar) van ouders met een laag inkomen krijgen jaarlijks een tegoed bijgeschreven op de Rotterdampas. Het tegoed is te besteden bij geselecteerde winkels of bedrijven in Rotterdam, aan producten die deelname aan de samenleving kunnen vergroten. Het Jeugdtegoed is inmiddels gedifferentieerd in een 'kindtegoed' voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar en een 'jeugdtegoed' voor kinderen in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. Het kindtegoed bedraagt 275 euro per kind per jaar, het jeugdtegoed is per december 2019 met 100 euro opgehoogd naar 500 euro per kind per jaar. Per 2020 is de inkomensgrens voor het Jeugdtegoed (kinderen van 12 tot 18 jaar) opgetrokken naar 130% van het sociaal minimum. AOW'ers met een minimuminkomen ontvangen een tegoed van 450 euro per huishouden.

4.2.1 Afgegeven beschikkingen

Volgens opgave van Rotterdampas werden in de meest recente jaarcyclus (maart 2020-maart 2021) rond 11.000 beschikkingen Kindtegoed, 9.000 beschikkingen Jeugdtegoed en rond 11.000 beschikkingen AOW-tegoed afgegeven. Het aantal actieve passen (passen die minimaal één keer zijn ingezet) ligt bij kind- en jeugdtegoed op rond 99%, bij het AOW-tegoed op 94%. In de onderstaande tabel staan de exacte cijfers.

Tabel 4.1 Kind-, jeugd- en AOW-tegoed: gebruik in de periode maart 2020 tot maart 2021

	Aantal passen	Actieve passen[5]	Beginsaldo	Verzilverd	Restsaldo	Nog beschikbaar
			(x mln euro)	(x mln euro)	(x 1.000 euro)	
Kindtegoed	10.997	10.497	3.0	2.6	0.4	13,3%
Jeugdtegoed	9.069	8.752	4.5	3.9	0.6	13,9%
AOW-tegoed	11.081	10.431	5.0	3.7	1.3	13,5%
Totaal	**31.147**	**29.680**	12.5	10.2	2.3	18,7%

Bron: Rotterdampas

Door de sluiting van de meeste aangesloten winkels in het kader van de lockdown ligt de verzilvering van de tegoeden lager dan in de voorgaande jaren. In maart 2020 was nog maar rond 3% het saldo van alle tegoeden beschikbaar, terwijl dit nu op 19% ligt. De geldigheidsduur van het saldo is daarom met een jaar verlengd; pashouders die hun pas verlengen kunnen dus ook de komende periode over het resterende saldo beschikken.

[5] Het aantal passen waarmee minimaal één transactie is uitgevoerd

4.2.2 Bereik en benutting

Wat zeggen bovenstaande cijfers over het bereik en benutting van de tegoeden door de respectievelijke doelgroepen? Als het gaat om het Jeugdtegoed waren er op 1 januari 2020 in totaal 93.500 kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 17 jaar in de stad. Volgens gegevens van CBS woonden op 1 januari 2019 19,1% van de kinderen 4 tot 12 jaar en 25,2% van de kinderen 12 tot 17 jaar in een huishouden met een inkomen tot 130% WSM. Leggen we deze percentages over het totaal aantal kinderen in deze leeftijdsklassen, dan bevonden zich 10.500 kinderen in de doelgroep van het Kindtegoed en 9.700 kinderen in de doelgroep van het Jeugdtegoed. Uitgaande van deze cijfers was het bereik van het Kindtegoed 100%, en van het Jeugdtegoed 90%. Door de extrapolatie op basis van de percentages van CBS zijn de doelgroepaantallen niet geheel accuraat, maar ze geven wel aan dat het bereik en gebruik van het Jeugdtegoed hoog is. Als het gaat om het AOW-tegoed, waren er volgens cijfers van het CBS op 1 januari 2018 17.100 huishoudens met minimaal één 65-plusser in de stad. Het aantal actieve passen met een AOW-tegoed bedroeg 10.400; dat brengt het bereik op 61%. In de onderstaande tabel staan de cijfers bij elkaar.

Tabel 4.2 AOW- en Jeugdtegoed : bereik en gebruik in de periode maart 2019 tot maart 2020

	Aantal kinderen in doelgroep	Aantal actieve passen	Bereik
Kinderen 4-11 jaar (tot 110% WSM)	10.500	10.500	100%
Kinderen 12 -17 jaar (tot 130% WSM)	9.700	8.700	90%
Totaal kinderen 4 tot en met 17 jaar	20.200	19.200	95%
Huishoudens 65+ (tot 110% WSM)	17.100	10.400	61%

Bron: BRP Rotterdam/CBS/bewerking OBI

4.3 Kwijtschelding afvalstoffenheffing

Rotterdammers met een inkomen tot 100% WSM hebben recht op een gedeeltelijke kwijtschelding van afvalstoffenheffing. Het tarief van de afvalstoffenheffing daalde vanaf 2016 met 14% voor eenpersoonshuishoudens en met 7% voor meerpersoonshuishoudens. Door een verdere differentiatie van het tarief in 2019 gaan huishoudens met drie personen of meer vanaf dat jaar meer betalen. In 2020 is het tarief voor alle huishoudenstypen gestegen. Eenpersoonshuishoudens betalen 4% meer dan in 2019, twee- en driepersoonshuishoudens 6%. Hierdoor is het tarief voor huishoudens met drie personen of meer vanaf 2019 weer hoger dan in 2016. In de navolgende figuur staat een overzicht van de ontwikkeling van de tarieven vanaf 2016.

Figuur 4.2 **Tarieven afvalstoffenheffing 2016-2020**

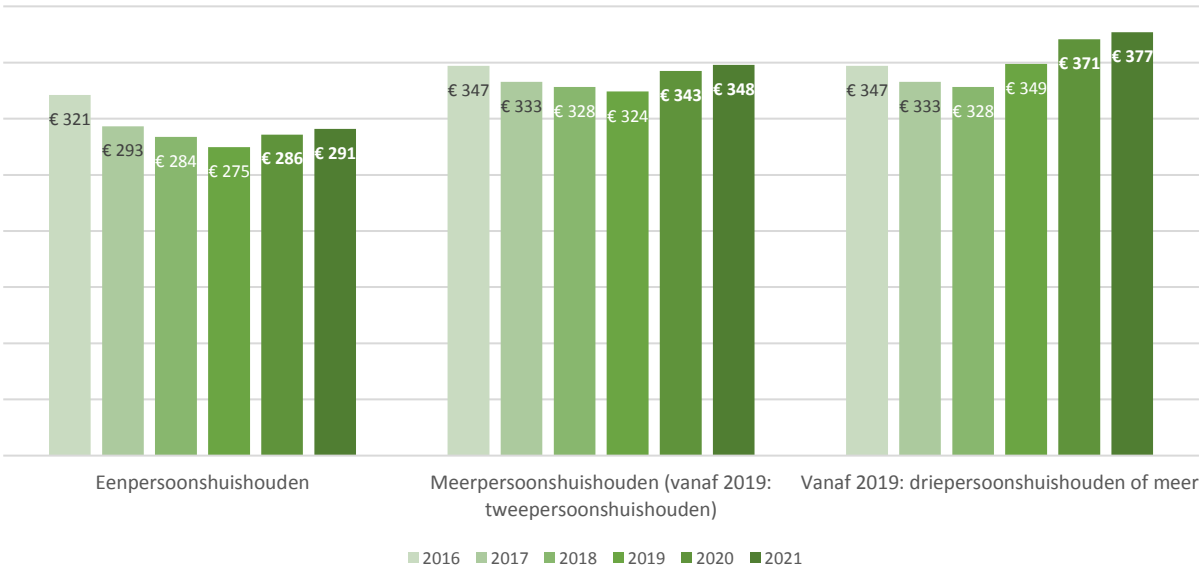

Bron: Gemeentebelastingen Rotterdam

In 2020 kon het tarief voor 76,5% worden kwijtgescholden. Het aantal kwijtscheldingen bedroeg in 2020 rond 39.000, inclusief kwijtscheldingen van voorgaande belastingjaren. Ten opzichte van het voorgaande jaar betekent dit een daling van het aantal kwijtscheldingen met 2,5%. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Op de eerste plaats is de omvang van de doelgroep kleiner dan het jaar daarvoor. Daarnaast worden vanaf 2018 alle kwijtscheldingsverzoeken integraal gecontroleerd met behulp van het inlichtingenbureau. Bovendien werd in 2019 is de kostendelersnorm geïmplementeerd. In het geval van kostendelers wordt het normbedrag van de kosten van bestaan en de extra woonlasten aangepast in de berekening van het vermogen en de betalingscapaciteit. Deze aanpassing is gebaseerd op de Participatiewet.

Tabel 4.3 **Aantal kwijtscheldingen afvalstoffenheffing in de periode 2016-2020**

	2016	2017	2018	2019	2020
Kwijtschelding lopend belastingjaar	43.029	44.422	41.721	37.280	35.711
Kwijtschelding voorgaande belastingjaren	2.312	3.244	1.277	2.673	3.251
Totaal aantal kwijtscheldingen	45.341	47.666	42.998	39.953	38.962

Bron: Gemeentebelastingen Rotterdam

Een eenpersoonshuishouden dat de maximale kwijtschelding ontvangt, betaalde in 2019 69 euro; in 2018 was dit nog 128 euro. Een tweepersoonshuishouden betaalde 81 euro, tegen 148 euro in 2018. Tenslotte: een huishouden van drie personen of meer betaalde in 2019 87 euro, tegen 148 euro in 2018. In de navolgende tabel staat een volledig overzicht van de cijfers, inclusief de kwijtgescholden en niet kwijtgescholden bedragen over 2020. Daarin is te zien dat de huishoudens met maximale kwijtschelding in dit jaar door de stijging van de kwijtscheldingsgrondslag volledig worden gecompenseerd voor de tariefstijging.

Tabel 4.4 **Kwijtgescholden en niet-kwijtgescholden bedragen afvalstoffenheffing in 2016-2020**

		2016	2017	2018	2019	2020
Eenpersoonshuishouden	Kwijtgescholden	€ 193	€ 161	€ 156	€ 206	€ 219
	Niet kwijtgescholden	€ 128	€ 132	€ 128	€ 69	€ 67
Meerpersoonshuishouden (vanaf 2019: tweepersoonshuishouden)	Kwijtgescholden	€ 208	€ 183	€ 181	€ 243	€ 262
	Niet kwijtgescholden	€ 139	€ 150	€ 148	€ 81	€ 80
Vanaf 2019: driepersoonshuishouden of meer	Kwijtgescholden	€ 208	€ 183	€ 181	€ 262	€ 284
	Niet kwijtgescholden	€ 139	€ 150	€ 148	€ 87	€ 87

Bron: Gemeentebelastingen

4.4 Bijzondere bijstand

Het gebruik van de bijzondere bijstand werd in 2020 sterk beïnvloed door het gebruik van het voorschot van de TOZO-regeling voor zelfstandigen die werden getroffen door de coronacrisis. In het kader van de regeling werden ruim 33.000 verstrekkingen gedaan. Bij de hier gepresenteerde cijfers laten we de TOZO-regeling buiten beschouwing.

In 2020 bijna 160.000 verstrekkingen bijzondere bijstand gedaan aan rond 38.000 Rotterdammers. In vergelijking met het voorgaande jaar steeg het aantal verstrekkingen met 7% en het aantal en individuele gebruikers met 3%.

Meer dan 80% van de verstrekkingen was voor de vergoeding van mentorschaps- en bewindvoeringskosten (66%) en de Individuele Inkomenstoeslag (17%).

Het aantal verstrekkingen in het kader van mentorschap en bewind, medische dienstverlening en de individuele studietoeslag lieten in 2020 een bovengemiddelde stijging zien. Andere categorieën, waaronder directe levensbehoeften, voorzieningen voor opvang en maatschappelijke zorg laten juist een daling zien. In de onderstaande tabel staat de ontwikkeling van het gebruik van de Bijzondere Bijstand vanaf 2017.

Tabel 4.5 **Verstrekkingen bijzondere bijstand in aantallen en procenten (2017-2020)**

	2017	2018	2019	2020	2019-2020	
					Aantal	%
Mentorschap/bewind	73.954	77.405	96.585	106.051	9.466	10%
Individuele inkomenstoeslag	3.036	21.576	27.588	27.182	-406	-1%
Directe levensbehoeften	13.687	11.788	11.021	9.396	-1.625	-15%
Financiële transacties	9.216	16.598	7.433	6.690	-743	-10%
Voorzieningen voor wonen	5.631	4.461	4.146	4.390	244	6%
Voorzieningen voor opvang	1.315	1.166	1.099	905	-194	-18%
Individuele studietoeslag	2.468	2.134	770	3.303	2.533	329%
Medische dienstverlening	724	594	556	1.249	693	125%
Overige kostensoorten	398	429	422	365	-57	-14%
Maatschappelijke zorg	635	236	299	258	-41	-14%
Uitstroombevordering	54	32	23		-23	-100%
Voorzieningen voor het huishouden	107	13				
Totaal aantal verstrekkingen	111.225	136.432	149.942	159.789	9.847	+7%
Aantal individuele gebruikers	20.067	33.466	36.678	37.718	1.040	**+3%**

Bron: W&I

4.4.1 Individuele inkomenstoeslag (IIT)

Met de invoering van de Participatiewet in 2015 werd de Individuele Inkomenstoeslag (IIT) ingevoerd als vervanging van de Langdurigheidtoeslag. Met het Zomerakkoord werd de doelgroep van de voorziening per 1 januari 2018 uitgebreid naar alle Rotterdammers die onafgebroken de twaalf maanden vóór de aanvraag een inkomen hadden tot 130% van het wettelijk minimumloon (WML), en die geen uitzicht hebben op inkomensverbetering. De toeslag bedraagt 120 euro op jaarbasis. In 2020 werd de individuele inkomenstoeslag 27.182 maal verstrekt aan 26.904 individuele klanten. Dat betekent een daling van 1% in vergelijking met het voorgaande jaar.

4.4.2 Premiebijdrage collectieve zorgverzekering

Rotterdammers met een inkomen tot 130% van het wettelijk minimumloon krijgen een premiebijdrage van 10 euro per maand als ze deelnemen aan de collectieve zorgverzekering (het Rotterdampakket) van zorgverzekeraar VGZ. Op 1 januari 2021 kregen 40.521 Rotterdammers deze premiebijdrage. Dat is ruim 100 gebruikers meer dan op de eerste dag van het voorgaande jaar.

4.5 Maatwerkbudget

Sinds februari 2015 bestaat voor wijkteams de mogelijkheid om gebruik te maken van het zogenoemde maatwerkbudget. Het maatwerkbudget (zijnde 2.000 euro per team op jaarbasis) kan door de professionals in het wijkteam worden ingezet als bij een cliënt sprake is van een noodsituatie. Het gaat dan om situaties die zich onverwacht voordoen en die een groot effect (kunnen) hebben op het huishouden. In de opzet van de nieuwe werkinstructie werd hieraan toegevoegd: “waarbij niet ingrijpen op termijn meer kosten met zich meebrengt”. Het maatwerkbudget is bedoeld om een cliënt financieel te ondersteunen, maar er wordt nooit direct geld uitgekeerd. De wijkteammedewerker doet betalingen ter plekke met de speciaal hiervoor bedoelde betaalpas of laat het geld door de backoffice overmaken op een rekening. Een verstrekking uit het maatwerkbudget is eenmalig en maakt onderdeel uit van de ondersteuning van het wijkteam. Wijkteamleden hebben een grote mate van handelingsvrijheid waar en wanneer zij het maatwerkbudget inzetten. Zij moeten zelf inschatten wanneer het noodzakelijk is. Wel is het uitgangspunt dat het maatwerkbudget pas wordt ingezet als er geen andere oplossing is; het is een laatste redmiddel. Wanneer inzet van het maatwerkbudget wordt overwogen, moet daarom eerst gekeken worden of er andere oplossingsmogelijkheden zijn, zoals eigen kracht of inzet van het eigen netwerk, een voorschot van de werkgever of op (eerste) uitkering, de voedselbank, fondsen in de wijk of het fonds Bijzondere Noden en ten slotte versnelde procedures voor de aanvraag van Bijzondere Bijstand. In 2020 werd 1.419 keer gebruik gemaakt van het maatwerkbudget; in totaal werd rond 239.000 euro besteed. Ten opzichte van 2019 is het aantal verstrekkingen met een derde gedaald, terwijl het totaal uitgegeven bedrag terugliep met 15%. In de tabel op de volgende pagina staat een overzicht.

Tabel 4.6 Verstrekkingen maatwerkbudget in 2018 en 2019 in aantallen en procenten

	2019			2020			2019-2020		
	Aantal	Bedrag	% budget	Aantal	Bedrag	% budget	Aantal +/-	% +/-	Bedrag +/- (%)
Levensmiddelen	718	38.099	14%	493	31.229	13%	-225	-31%	-18%
Reiskosten	325	17.967	6%	204	16.688	7%	-121	-37%	-7%
Woninginrichting	250	72.549	26%	183	57.138	24%	-67	-27%	-21%
Document	177	10.621	4%	72	4.045	2%	-105	-59%	-62%
Gezondheid	92	13.542	5%	69	14.717	6%	-23	-25%	+9%
Huur	83	45.984	16%	55	33.624	14%	-28	-34%	-27%
Energie	32	5.839	2%	18	5.564	2%	-14	-44%	-5%
Overig	440	77.206	27%	325	76.090	32%	-115	-26%	-1%
Totaal	**2.117**	**281.806**	**100%**	**1.419**	**239.095**	**100%**	-698	-33%	-15%

Bron: MOW/ABV

In de tabel is te zien dat het maatwerkbudget in bijna een kwart van de gevallen wordt ingezet voor de betaling van woninginrichting. Daarnaast wordt het budget relatief vaak ingezet voor de vergoeding van huur en levensmiddelen. In vergelijking met 2019 zijn de verstrekkingen voor documenten en energie bovengemiddeld gedaald; ook de overige verstrekkingen laten een flinke daling zien. Het verbruikte budget daalt minder sterk dan het aantal verstrekkingen. Dat betekent dat het gemiddelde bedrag per verstrekking is gestegen. Dit is met name het geval bij verstrekkingen voor gezondheid, huur, energie en in de categorie 'overig'.

4.6 Jeugdfonds Sport & Cultuur

Het Jeugdcultuurfonds en het Jeugdsportfonds zijn inmiddels ondergebracht in het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Het Jeugdfonds Sport & Cultuur is er voor kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar die om financiële redenen niet sporten of geen lessen kunnen volgen bij een theaterclub, dansschool of muziekschool. Daarnaast kan ook het zwemdiploma A bij kinderen vanaf 5 jaar worden vergoed.

De inkomensgrens voor toekenning ligt voor een eenoudergezin op 1.600 euro en 1.800 euro voor een tweeoudergezin, netto per maand. De vergoeding voor sportlessen is maximaal 280 euro per jaar, voor culturele lessen maximaal 500 euro per jaar per kind, attributen worden niet vergoed. De contributie gaat direct naar de cursusaanbieder. Een aanvraag voor vergoeding van het lesgeld wordt altijd gedaan door een intermediair. Dit zijn professionals uit bijvoorbeeld het onderwijs of maatschappelijk werk die het gezin goed kennen. Ouders kunnen zelf geen aanvraag indienen, maar wel een intermediair zoeken.

4.6.1 Aantal aanvragen en toekenningen

In 2020 werden er 2.451 verstrekkingen gedaan in het kader van het Jeugdcultuurfonds en 5.722 verstrekkingen in het kader van het Jeugdsportfonds. Ten opzichte van 2019 daalde het aantal verstrekkingen Jeugdcultuurfonds met 3%, die van het Jeugdsportfonds met 5%. In Tabel 4.7 zijn de realisatiecijfers vanaf 2014 samengebracht.

Tabel 4.7 **Jeugdfonds Sport & Cultuur: verstrekkingen 2014-2020**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jeugdcultuurfonds	1.283	1.315	1.640	1.850	1.820	2.521	2.451
Jeugdsportfonds	3,542	3.440	3.573	5.000	5.200	6.053	5.722

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur

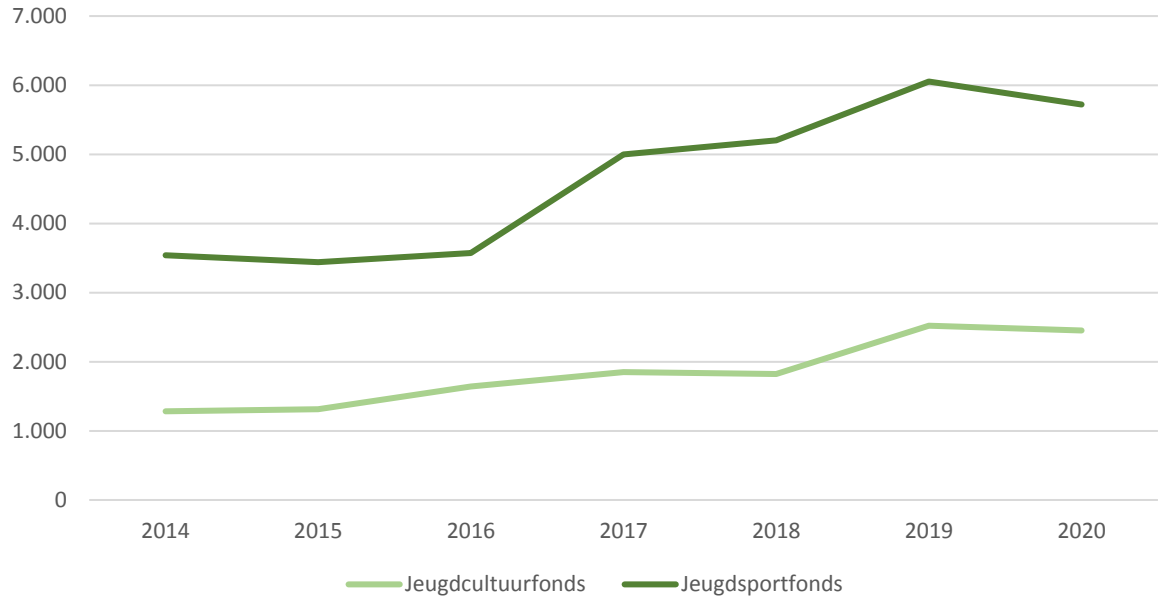

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur

De meeste verstrekkingen in het kader van de jeugdfondsen gaan naar kinderen in de leeftijdsgroep van 4 tot en met 11 jaar. De verdeling over de leeftijdsklassen is te zien in de onderstaande figuur.

Figuur 4.3 **Verstrekkingen Jeugdfonds Sport & Cultuur naar leeftijdsklasse (2019)**

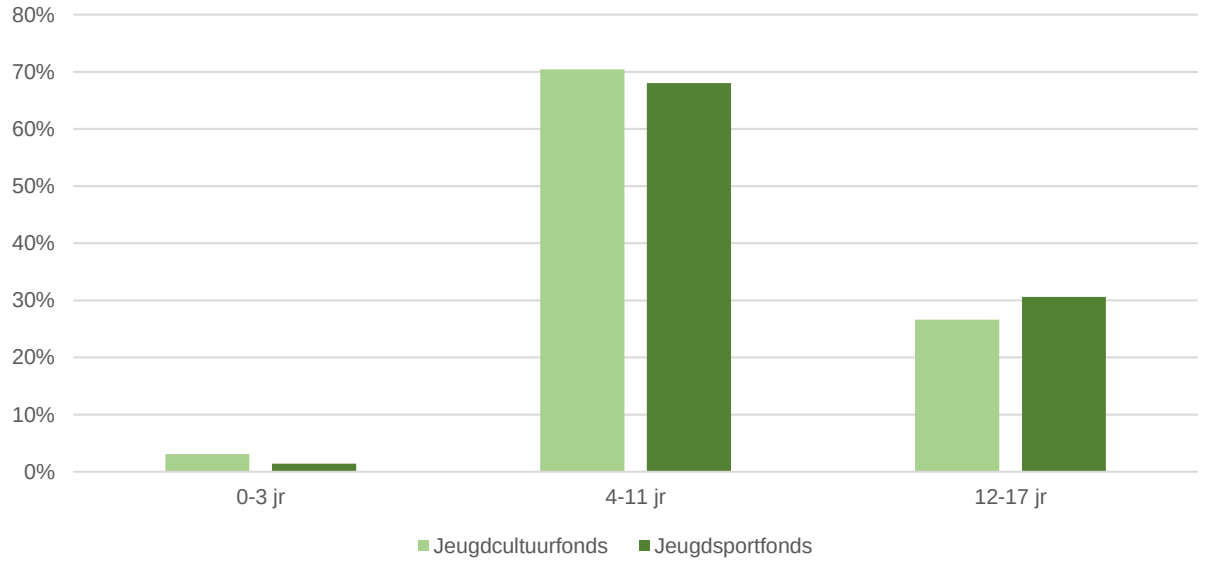

Bron: Jeugdfonds sport & Cultuur

4.7 Meedoen in Rotterdam

De Stichting Meedoen in Rotterdam heeft als doel het voorkomen c.q. bestrijden van sociaal isolement onder Rotterdamse kinderen van 4 tot 18 jaar, waarvan de ouders een inkomen hebben tot 120% van het sociaal minimum. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het vergoeden van kosten voor het volgen van zwemlessen, de verstrekking in natura van een fiets (voor vervoer van en naar school) of tweedehands pc of laptop (voor huiswerk). Dit voor zover geen vergoeding plaatsvond door een voorliggende voorziening, zoals het Jeugdfonds Sport en Cultuur of het Jeugdtegoed. Daarnaast heeft stichting Meedoen als taak aanvragers eventueel attent te maken op andere voorliggende voorzieningen of hen door te verwijzen naar Werk & Inkomen, Rotterdampas, de kleding- of voedselbank, stichting Jarige Job en de Kringloopwinkel. In 2020 steeg het aantal aanvragen van rond 9.500 naar rond 9.900. Dat is een stijging van 4%. Rond 70% van de aanvragen werd gehonoreerd, terwijl nog eens 15% werd doorverwezen naar één van de fondsen. Het aantal volledig gehonoreerde aanvragen bleef gelijk. Doordat het aantal afgewezen aanvragen relatief sterk steeg, daalde het aantal toekenningen met 5%. De stijging van het aantal afwijzingen heeft volgens Meedoen onder andere te maken met schoolreizen die geen doorgang konden vinden in verband met het coronavirus. Daarnaast stuurde een groot aantal gezinnen geen nadere informatie op na eerdere aanvragen voor schoolreizen en werkweken die niet doorgingen. De exacte cijfers staan in de onderstaande tabel.

Tabel 4.8 Meedoen in Rotterdam: aantal contacten en aanvragen 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020	2019-2020	
Contacten							
Aantal kinderen	3.573	3.627	5.195	6.979	6.648	-331	-5%
Aantal gezinnen	2.740	2.709	3.468	4.379	4.403	24	1%
Status aanvragen							
Totaal aantal ingediende aanvragen	4.326	4.439	6.417	9.516	9.881	365	4%
Volledig gehonoreerde aanvragen	2.788	3.003	4.627	6.814	6.792	-22	0%
Doorverwezen naar Jeugdcultuurfonds	113	150	214	286	252	-34	-12%
Doorverwezen naar Jeugdsportfonds	785	777	896	1161	1.158	-3	0%
Afgewezen aanvragen	634	507	593	820	1.292	472	58%
Aanvragen die nog in behandeling zijn	6	2	87	435	387	-48	-11%

Bron: Meedoen in Rotterdam

De ontwikkeling van aantal aanvragen en het aantal betrokken gezinnen en kinderen is nogmaals uitgezet in de onderstaande grafiek.

Figuur 4.4 **Meedoen in Rotterdam: aantal aanvragen en aantal toekenningen (gezinnen en kinderen)**

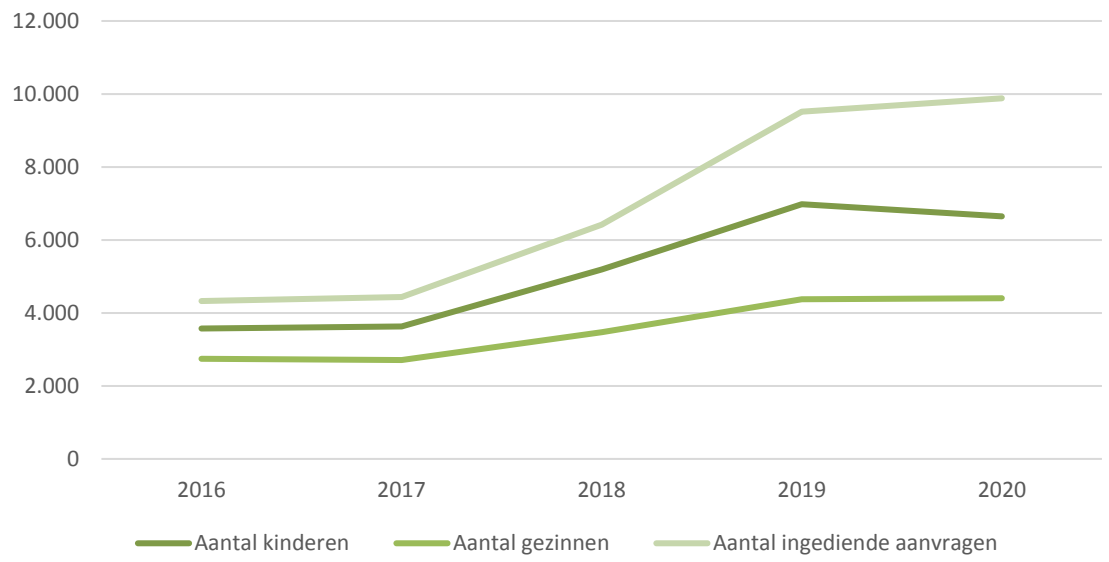

Bron: Meedoen in Rotterdam

4.8 Samenvatting: gebruik en bereik van inkomensondersteunende voorzieningen

In de onderstaande tabel staan de gegevens over het gebruik van de diverse voorzieningen op een rij, en wordt het vergeleken met de voorgaande jaren.

Tabel 4.9 **Gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen (2018-2020)**

	2018	2019	2020	2019-2020 +/-	2019-2020 +/- %
Kindtegoed	11.200	11.000	10.500	-500	-5%
Jeugdtegoed	9.200	8.700	8.700	0	0%
AOW-tegoed	10.000	10.700	10.400	-300	-3%
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	42.998	39.953	38.962	-991	-2%
Bijzondere bijstand (excl. voorschot TOZO)	33.500	36.700	37.718	1.040	+3%
Individuele Inkomenstoeslag	21.600	27.600	26.900	-700	-3%
Meedoen in Rotterdam	5.200	7.000	6.600	-400	-6%
Jeugdcultuurfonds	1.820	2.521	2.451	-70	-3%
Jeugdsportfonds	5.200	6.053	5.722	-331	-5%
Premiebijdrage VGZ	40.300	40.400	40.521	121	0%
Maatwerkbudget wijkteams	1.900	2.100	1.400	-700	-33%

Het gebruik van de regelingen, behalve dat van de bijzondere bijstand, is in vergelijking met vorig jaar gedaald.

De daling wordt op de eerste plaats beïnvloed door de afname van het aantal huishoudens in de doelgroepen van

de regelingen. Daarnaast is het gebruik van regelingen gericht op de participatie van kinderen, zoals Meedoen in Rotterdam en Jeugdfonds Sport & Cultuur, hoogstwaarschijnlijk beïnvloed door de lockdown.

Om een indicatie te geven van het bereik van de regelingen, zijn de gebruikscijfers afgezet tegen de omvang van de respectievelijke doelgroepen. In de onderstaande tabel staat de omvang van de potentiële doelgroep weergegeven en het daarop gebaseerde percentuele gebruik. Bij dit percentage hoort een aantal kanttekeningen: de omvang van de doelgroep voor 2018 is gebaseerd op inkomensgegevens van het CBS peildatum 1 januari 2017 die voor 2019 is gebaseerd op inkomensgegevens van het CBS op peildatum 1 januari 2018. De cijfers betreffen particuliere huishoudens, personen of kinderen in een huishouden met een heel jaar inkomen in het betreffende jaar. Dat betekent dat de omvang van de werkelijke doelgroep groter zal zijn dan de hier gehanteerde cijfers. Precieze inschatting van de doelgroep op basis van het inkomen is daarnaast moeilijk omdat vaststelling van recht op basis van inkomen voor de verschillende voorzieningen op verschillende momenten in het jaar van aanvraag kan gebeuren. Daarnaast kan bij de kwijtscheldingsregeling onder bepaalde voorwaarden worden afgeweken van het inkomenscriterium. De gebruikspercentages kunnen daardoor niet meer dan een ruwe indicatie geven van het daadwerkelijke bereik.

Tabel 4.10 **Bereik van inkomensondersteunende voorzieningen 2018-2020**

Soort voorziening	Doelgroep (peildatum 1-1-2019)	Bereik			
		2018	2019	2020	2019-2020
Kindtegoed	10.500 kinderen 4-11 jaar (110% WSM)	89%	100%	100%	0
Jeugdtegoed *)	9.700 kinderen 12-17 jaar (130% WSM)	122%	130%	95%	-35
AOW-tegoed	17.100 huishoudens 65+ (110% WSM)	60%	63%	61%	-2
Kwijtschelding afvalstoffenheffing **)	40.300 huishoudens (100% WSM)	99%	91%	93%	+2
Individuele Inkomenstoeslag *)**	58.800 huishoudens 21-65 jaar tot 130% WML	36%	45%	46%	+1
Meedoen in Rotterdam	20.000 kinderen 4-18 jaar (120% WSM)	24%	35%	33%	-2
Jeugdcultuurfonds	20.000 kinderen 4-18 jaar (120% WSM)	8%	13%	12%	-1
Jeugdsportfonds	20.000 kinderen 4-18 jaar (120% WSM)	24%	30%	29%	-1
Premiebijdrage VGZ	105.300 personen >=18 jaar tot 130% WML	38%	37%	38%	+1

*) Per 1 maart 2020 is de inkomensgrens van het Jeugdtegoed uitgebreid tot 130% van het sociaal minimum. De gebruikspercentages in voorgaande jaren zijn gebaseerd op een beperktere doelgroep, waardoor het gebruikspercentage toen substantieel hoger lag. Het feit dat de bereikpercentages in 2018 en 2019 boven de 100% liggen, komt doordat de omvang van de doelgroep is gebaseerd op cijfers van het CBS betreffende kinderen in een particulier huishouden met een heel jaar inkomen. Dat betekent dat de omvang van de werkelijke doelgroep groter zal zijn dan de hier gehanteerde cijfers.

**) Het gebruikspercentage van de kwijtscheldingsregeling afvalstoffenheffing is gebaseerd op het gebruik van kwijtschelding voor het lopende belastingjaar. Het gebruik ligt dicht bij de 100%. Dit komt doordat de omvang van de doelgroep ruimer is dan alleen op basis van de inkomensgrens van 100% WSM. Dit heeft verschillende oorzaken. Op de eerste plaats hanteert Gemeentebelastingen voor AOW-gerechtigden hogere normen dan in de Participatiewet worden gehanteerd. Daarnaast kunnen huishoudens met schulden in sommige gevallen voor kwijtschelding in aanmerking komen, ook als er sprake is van een hoger inkomen. Tenslotte kunnen ook (buitenlandse) studenten en huishoudens die maar een deel van het jaar inkomen hebben in aanmerking komen; deze groepen worden niet meegenomen in de huishoudens volgens de CBS-definitie.

***) Per 2018 is de doelgroep uitgebreid tot Rotterdammers in de leeftijd van 21 tot 65 jaar met een (huishoudens)inkomen tot 130% van het wettelijk minimumloon. In het vaststellen van de omvang van de doelgroep kon geen rekening gehouden met het 'inkomensverbeteringscriterium': het gaat dus om alle particuliere huishoudens met een inkomen tot de inkomensgrens waarvan de hoofdkostwinner tussen de 21 en 65 jaar oud is. Bij de vaststelling van de doelgroep voor 2020 is uitgegaan van de netto bijstandsnorm voor gehuwd op peildatum 1 januari 2019, maal 130%. De inkomensgrens bedraagt dan 23.447 euro op jaarbasis. In de vorige metingen werd de doelgroep op een iets andere manier gedefinieerd; het gebruik in voorgaande jaren is hiervoor gecorrigeerd

****) De bijzondere bijstand en het maatwerkbudget hebben geen duidelijk begrensde doelgroep; een percentage voor het bereik kan daarom niet worden berekend

Kennis voor een sterk Rotterdams beleid

Onderzoek en Business Intelligence is een afdeling binnen de gemeente Rotterdam.
De afdeling verzamelt informatie en doet onderzoek voor het maken en uitvoeren van beleid door de gemeente Rotterdam. Het onderzoek gaat over onderwerpen als gezondheid, zorg, onderwijs, re-integratie, demografie, ruimtelijke ordening en veiligheid. Soms is de gemeentelijke organisatie het onderwerp, vaker gaat het over de stad en haar bewoners. Het doel is steeds om met deze verzamelde kennis het beleid en de bedrijfsvoering van de gemeente te verbeteren.

Gemeente Rotterdam